ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Թիւ 981 — Կ. ՊՈԼԻՍ, ՇԱԲԱԹ, 1900 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1—13 — 12 ՐԱՄԱԶԱՆ 1317 — 1 ԲԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱ՞ 1315 — Դ ՏԱՐԻ Թիւ 981

"بوزانتيون"
ارمنجه يومى وسياسى غزته صاحبه نشر ايدن وده مسئول
بوزانت كچيان
مطبعه سى غلطه ده باب عالى جاده سنده ٢٣-٢٥ نمره لرده در

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱՅ

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԹԻՒԶԱՆԴ ՓԷՋԷԹԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱՋԳԱՑԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ Ք

ԱՄԱՆՈՐ

1900

Սովորական չնորհաւորութիւնները պիտի լսուին այսօր.— Շնորհա՜ւ Նոր Տարի, և բաւէ կոպնդ։ Մենք ևս կ'ձայնակից ենք...բայց չենք կրնար ինքզինքնիս զսպել՝ այս հինցած բանաձեւերը քիչ մը նայելէ և դատարկախաստ գտնելէ այսօրուան օրս, ցորչափ չթօթափենք ազգային ինչ ինչ թերութիւններ, և ցորչափ չորդեգրենք չիւրացնենք քանի մը հաստատուն տրամադրութիւններ։

Փորձառութեան դասերը միշտ սուղ են, և ազնաւոլի են յաճախ։ Բայց փորձառութեան դասերէն օգուտ քաղելուն մէջ կ'կայանայ խմաստութիւնը։ Խոհեմութեան, չբջահայեցութեան, փորձառութեան անհրաժեշտապէս պիտանի, կենսական՝ սովորութիւններ կան զոր պէտք է երկրորդ բնութիւն մ'ընենք մեզ։

Առեւտրական, երկրագործական, արհեստագործական ասպարէզներուն մէջ, անհնարին է որ ընտաներ, կորսնցներ յառաջ չգան։ Բայց ինչ պիտի ըսէինք՝ իր տարեկան ընտանեքրուն տեսուչն նայելով ձեռնթափ, ուշաթափ նստած երկրագործին, արհեստագործին, վաճառականին։ Պիտի չըսէի՞նք թէ այս մարդ երբեք կարող պիտի չըլլայ իր ընտանեաց գործաւորելու, և իր գործական գործերը նորէն կարգի կանոնի դնելու։

Լալկան ունակութիւնը մեր բարքերուն մէջ մտեր է։ Ա՜խ, որքա՜ն կ'կարօտինք ինքնօգնութեան անգլիական և ամերիկեան այն պատուական դասերուն, որոցմէ, դժբախտաբար, մինչեւ ցարդ ա՜յնքան քիչ բան թարգմանուեցաւ մեր մէջ։— Եթէ մեր ձեռքն ըլլար, տարին վեց ամիս, մեր Թէրթօնի բաժինին մէջ, ինքնօգնութեան դասեր միայն կ'թարգմանէինք, փոխանակ եւրոպական վէպերուն։ Բայց հոն այն Թէրթօնի բաժինին մէջ մեր ժողովուրդ անգամ մը վարժուեր է վիպական Թէթև գրուածներ միայն կարդալու՝ իբրև ժամանց, և աղցանի [սալաթայի] տեղ խորտիկ [սիփդէջ] չի մարեր, կամ լաւ ևս՝ չէ փորձած մարսել։

Կ'պարծենանք իբրև Արեւելքի ա՛ժէնէն աշխատասէր ժողովուրդը։ Բայց իրա՞ւ աշխատասէր ենք «պէտք եղածին չափ»։ Իբրև երկրագործ, տարին քանի՞ ամիս կ'բանինք։ Իբրև քաղաքացի, օրը քանի՞ ժամ կուտանք օգտակար աշխատութեան։ Հարիւր Հայու վրայ քանի՞ն արեւուն մարը մըտնելէն ետքն ալ կ'աշխատի կամ քանի՞ն լապտերի լոյսով գործի կ'վազե։ Մենք առ հասարակ 24 ժամուան մէկ երրորդը միայն գործի կուտանք, որուվ սորէն իրագործած ենք Եւրոպայի երաշատեաններուն [Ութօրիսդներուն] երեւակայութիւնը, [8 ժամ քուն, 8 ժամ աշխատութիւն, 8 ժամ հանգիստ]։ Իսկ մեր երկրագործները, թէև ամառը չարաչար կ'աշխատին, բայց ձմրան գրեթէ վեց ամիսներուն մէջ լոկ սպառիչներ են։ Թո՛ղ ուրիշ պայմանները, բայց Աչխատութեան պայմանն ըմբռնելու մեր այս կերպ ո՞րքան ձեռնտու է անտեսական, իմացական և ընկերական վիճակի բարելաւման։ Մենք հարուստ ժամանգորդներ [Մէյրաեէտիր] չենք։ Անաչխատ ապրող դասակարգերը չենք կրնար ըլլալ մենք։ Մեր էութեան, մեր անհատական թէ հաւաքական էութեան հիմնական պայմանն է Աչխատութիւն՝ միջազգային մրցումի արդի հանգամանքներուն յարմարցուած, այն է՝ տուհան, մեքենաւոր, յարատեւ, անվհատ Աչխատութիւն մը, չհը պզտիկ, յոգնութիւնը չատ, բայց ընդհա՜տ Աչխատութիւն մը։ Ա՛ս կը պահանջուի մեր նոր սերունդին, ուսանողներէն։ Ա՛ս կ'պահանջուի նաեւ անոնցմէ որք, արդէն չափահաս եւ ապրուստի տէր, կ'կարծեն թէ իրաւունք ունին քիչ աշխատութիւնով չատանալու։ Զենք կրնար տարապայման ժամանակ մը տալ վայելքներու, հանգիստներու։ Մեզ չի՛ վայլեր այդ։ Տնտեսական մրցումին մէջ ետ չմնալու պարտականութիւն ունինք...Դիժամական կորուստները կան, տնտեսական դիրքերու տկարացումները կան, օրք մտածուի աչխատին եւ մեր բնիկ երկրագործութիւնը, մեր արհեստաները, մեր ուսումնարան և մեր վաճառականութիւնը զարմանել խնամելը պ'պտի կ'դնեն մեր վրայ, ամէն ժամանակէ աւելի պարտ կ'դնեն։

Ի՞մի բան։ պէտք ունինք քիչ չատ նմանելու Գերմաններուն, տուտուն կանաչ իրենց գործին վազող, գիչերուան չատ 2ին առաջ գրասենեկէն չմեկնող, գիչերն ալ աչխատող սա Գերմաններուն, որք հիմա չսրամադատական պարտականութեան նկրքեւ ընկճած գրագիրներու, տոմարակալներու տխուր տպաւորութիւնը կ'բզկտուն մեր վրայ, բայց օր մը գուցէ անոնց վրայ պիտի ողջունենք վարչիները, ա՛է ըրբը, վարպետները մեր առեւտրական և արհեստագործական հրապարակին։ Զենք սիրեր Հրեան։ Փայթ չէ։ Բայց նո՛յն իսկ Հրեան երբեմն օրինակ կըրնայ ըլլալ մեզ այն տեսակն համբերութեան որով տաբինելով կ'աչխատի կը տքնի ըստ երեւոյթին ոչինչ չհով, բայց օրին մէկն ալ կ'ցցուի մեզ դէմ, տիրական դիրք մը ձեռք ձգած իր հետեւած ճիւղին մէջ։

Սկեպտիկներն ինչ որ ալ ըսեն, ազնուագոյն նկարագրի և լաւագոյն չանքերու մայր—աղբիւր մ'է կրօնային չերմիկ զգացում մը, և մեք ընկերային, բարոյական, իմացական վիճակի բարւոքման կարեւորագոյն սկզբնապատճառ մը զանց կ'ընենք վայրապար՝ ա՛յնքան անհոգ գտնուելով կրօնային զգայման հանդէպ։ Կրօնի վրայ խօսիլը մեր մէջ այլ ևս ծիծաղ նախապատրաստում մը, հինցած սովորոյթի մը, պատաւի ոչնչութիւն մը կ'նուի։ Լրագրի մէջ, հանդէսի մէջ, գումարմա՛ն մը, երեկոյթի մը մէջ փորձեցէք խօսիլ Յսուէն կամ հեռուէն կրօնի հետ, հոգեւոր նիւթերու հետ առնչութիւն ունեցող ո՛ և է խնդրոյ մը վրայ, և ունկնդիր չէք գտներ։ Ինչէ՞ն այսպէս եղեր է՝ Արեւելքի ամէնէն կրօնասէր ժողովուրդներէն մէկուն մէջ, իրա՛ւ որ յոյժ չհեկնան է քննելը։ Բայց այդպիսի մանրակրկիտ քննութեան մը տեղը չէ հոս։ Այս տեղ, երբ մեր իմացական, տնտեսական, ընկերական վիճակին բարելաւութեան համար նոր չանքեր ընելու, նոր ճիգեր թափելու պարկեշտ հրաւէր մը կ'կարդանք, չենք կրնար չզգալու՝ տեսնելով որ այս փրկարար տքնութիւններուն զօրեղագոյն մէկ չարժառիթը, ուժգին մէկ զսպանակը, այնքան թուլցած, և գործածութենէն դադրած կ'երեւի մեր մէջ։

Մեր գիտական դաստիարակութիւնը վերահսկվելու, զօրացնելու պէտք ունինք՝ մեր նոր սերունդն աւելի և ի վիճակի դնելու համար՝ կեանքի պայքարը ժպելու, ճարտարագործութեամբ յեաչջրջուած հրապարակի մը վրայ։ Բայց մեր կրօնային դաստիարակութիւնն ալ պէտք է վերակազմենք և իր անան արժանի վիճակի մը բերենք, մեր նոր սերնդին մէջ քիչ քիչ կազմելու համար այն բարոյական ձիրքերն ո՛րոցմէ զուրկ մնալով ո՛չ անհատ իր բարքագոյն կատարելութեան կարող է հասնիլ, ո՛չ ալ հասարակութիւնն իր մէջ կրնայ գտնել էական տարրերն իր հոգեւոր, բարոյական, իմացական, ընկերական բարեչրջման համար։

Չի բաւեր ուրեմն մի միայն բարձրագոյն մը կամ հնութեան մը սէր յարթել մեծարել մեր եկեղեցին։ Անիկա մեզ համար պէտք է ըլլայ աւելի իրական բան մը քան հին եւ հինցած բաներու մուէոն մը, կամ թանգարան մը արդի կեանքին հետ քնաւ առնչութիւն չունեցող դէպքերու և առարկաներու։ Պէտք է գիտնանք ճչմարիտ գործի մ'րնել զոյն՝ բարոյական յատկութիւն ներու բարւոքման մեր ժողովրդին մէջ։ Կղերին ալ բարւոք ընտրութեան և խղճամիտ պատրաստութեան համար հոգ պէտք է տանինք ճիչտ այս բարձրագոյն նպատակով։

Անհո՛ւն գոլթ մը պէտք է ողողէ մեր հոգիները՝ մեր չուրջը դիզուած կարօտութիւնները մեր կարողութեան չափով թեթեւցնելու, սփոփելու համար, և այս գոլթն ամէն բանէ աւելի կրօնային զգացումն է որ պիտի ներչնչէ մեզ։ Ա՛չխարհիկ, «դաբավերիկի» եսասիրութիւնն անընդունակ է հոգւի այնպիսի բարձր թռիչներու։—Անհուն անձնուիրութեամբ մը պէտք է տոգորուած ըլլայ կղերը, չա՛հ, հանգիստ միայն չփնտռելու և եկեղեցւոյ որատցուած հաճ ուր որ պէտք է երթալ հովուելու համար։ Կղերն ալ այս անձնուիրութեան զօրեղագոյն զսպանակը պիտի գտնէ իր կրօնային զգացման մէջ, երբ ունի։— Մեր նոր սերնդին կրթիչները, զոր այնքան հարեւանցի ընտրութեամբ մը լիազօր կ'կարգենք մեր տղոց միտքն ու սիրտն ըստ կամս ձեւակերտելու, իրենց գործին մէջ անձնուիրութիւն դնելու և ամէն բանէ աւելի իրենց անձին օրինակին իրենց ուչակերտները գատարկելու համար, չոր պարտականութեան զգացումէն աւելի բարձր թելադրութեան մը կ'կարօտին, զոր կրօնական զգացումը միայն պիտի կրնար տալ անոնց։— Վերջապէս, զիրենք չրջապատող ժողովրդեան հրաւէրներուն չանալու, և անվհատ ու աննկատ հաստատամտութեամբ մը դէպի բարձր իտէալ մը գիմելու, եւ իրենց համար լաւագոյն ապագայ մը պատրաստելու համար։ մեր նոր սերունդն ալ՝ ամէն վայրկեան սթալելու սկարանալու ենթակայ բանավարութեամբ մը չի կրնար բաւականանալ։ Հաւատք պէտք է անո՛ր ալ։

Ս. ՏԵՂԵԱՅ ՏՊԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԵԹԼԷՀԷՄԻ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

ԱՊ—ԻԼ—ԷՖԹԱՄ
[Հայր Ուբէոյ]

Բեթլէհէմի չորս կողմը, ինչպէս Ս. Երկրին ամէն կողմը, նաւրիական, պատմական և աւանդական վայրեր ա՛յնքան բազմաթիւ են, որ մարդ կը չոլարի կ'մնայ Թէ՝ ո՛րն հարկ է յիչել և ո՛րն անյիչատակ Թողուլ։ Բայց մեք որ ի սկզբանէ անտի չանգիր կ'ընենք զանց չընել կարևորն և զգուչանալ աւելորդէն, պիտի աչխատինք կարճ ի կարճդ նկարագրել մի միայն նչանաւոր և հետաքրքրական վայրերը։

Ս. Մննդեան Այրէն դէպ յարևելս հազիւ հինգ վայրկեան հեռաւորութիւն ունի Ջաուսղեան կամ կաթի այրը, որ ըստ աւանդութեան քրիստոնեից, Ս. Ընտանիքին ապաստանած եղած է Փրկչի ծնունդեն յետոյ և յ'Եգիպտոս փախուստէն անմիջապես առաջ։ Այս Նաւրիական Այրն հազիւ 30 տարի առաջ ընկերոջմի (Թուղթէյէ) սրբավայր մ'էր։ այն է հաւատարմապէս կ'պատկանէր Հայոց, Յունաց և Լատին նաց, բայց այժմ Լատինք բոլորովին խլացուցեալ՝ ևկեղեցւոյ մը չէն չէ զան և ամէն օր կ'պատարագեն կ'ըսուի թէ Աստուածամօր բնակութեան միջոցին այրիս մէջ՝ իր ստինքներէն քանի մը կաթիլ կաթ կաթկթած է հոն և այն օրէն կարի այրին հողը կաթ չունեցող կամ նուազ կաթ ունեցող մայրերու և տնտուներու կաթն առատացնելու զօրութիւն առած է, զոր քիչ մը չլոյ մէջ խառնելով կ'խմցնեն անոնց։ Մեր վերջին այցելութեան միջոցին այրին լուսաւար ֆէրէջ կ'պատած էր մեզ թէ՝ ոչ միայն քրիստոնեայք և ոչ—քրիստոնեայք, այլ մինչև իսկ Պարզվի կանայք իրենց անապատներու խորերէն կուգան այս հրաչալի հողէն կամ փոչիէն ձեռք ձգելու համար։— «Հաւատաք քո կեցուցին զքեզ»։

Կաթի այրէն քանի մը քայլ անդին բլուրի մը զառիվայրին վրայ, ձիթենիներէն չրջապատած աւերակաց կայտ մը կ'հանդիպինք, որ իբր թէ Ս. Յովսէփին տունը եղած է իր եգիպտոսէն վերադարձէն յետոյ, ուսմանք ալ այս աւերակները մատուռի մը մնացորդները կ'համարին, որ այժմ սեպհականութիւն է Ֆրանչիսկեան կրօնաւորաց։—Քիչ մ'ալ կ'յառաջանանք և ահա հասած ենք Պէյթ-Սահուր [Հովուաց տուն] գիւղը, հայրենիքն այն հովիւներուն, որոնք բաղդատութիւն ունեցան զառաչինն երկրպագութիւնը ստանալ Մանուկ Յիսուսէ՝ Բեթլէհէմի այրին մէջ։ Պէյթ Սահուրի բնակիչները, գրեթէ 500 հոգի, ամբողջովին քրիստոնեայ են.— Լատին և Յոյն։

Հովուաց գիւղին արեւելեան կողմը կ'տարածուի ըստ բաւականին մչակուած ընդարձակ դաշտ մը, որ պատկան առաքեալներով յիչատակուած է Ս. Գրքին մէջ՝ Յիսուսի ծնունդէն առաջ, մանաւանդ Յակովբ Նահապետի և Հառէլի պատմութեանց մէջ։ Դաշտին ամէնէն նուէրական մասն է վիմափոր այր մը, ուր գէշ օդերուն և գիչերները հովիւք իրենց ոչխարները կ'լեցնէին, ինչպէս պատահեցաւ Փրկչի ծնունդեան ժամուն, երբ երկնային գինուորութիւնք, յերկինից յերկիր հոնարհեալ՝ իրենց հօտերուն պահպանութեան հսկող անվեղ հովիւներուն տարփողեցին ուրախութիւն մեծ, «վի ծնաւ ձեզ այսօր փրկիչ»։—և հրեշտակային սրբասացութեամբ երգեցին «Նռնատակ» մարգութեան հետ։—«Փա՜ռք ի բարձունս Աստուծոյ և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն»։— Հովուաց այրը, հրեշտակաց լչման տեղը՝ կէս ժամ հեռաւորութիւն ունի Բեթլէհէմէն և պետնայարկ մասը կ'համարուի այն հոյակապ եկեղեցւոյ զոր կառուցած էր Ս. Հեղինէն՝ Դ. դարուն ակիզներէը և որոյ աւերակները միայն կ'դիզուին այժմ այրին չորս կողմը. այրն ալ վերածուած է յունական անչուք մատուռի մը, ուր կարելի է իջնել բազմաթիւ աստիճաններով կիսափուլ անդնդախ մը։ Տիսուր սրբավայրին յատակը ծածկուած է հողով, իսկ հազիւ տակ տեղ տեղ կ'նչմարուին նըրբաքանդակ մոզայիկներով յօրինուած նըկարներ, զորս ամբողջովին ի յայտ չի բերելու և ծածկուած պահելու համար թերևս պատճառներ ունին մատուռին տեսերը։—կարող ենք յառաջանալ ասկաւին և սրբավայրերու չարքը չի վերջանար. բայց մեք կ'կեռանանք Բեթլէհէմէն և կ'հանդիպինք այնպիսի տեսիլ, որոց նկարագրութենէը պիտի բնենք ուրիշ առիթներով։ Հիմա դառնանք դէպ ի հարաւային կողմը Դաբէթի քաղաքին։

Հանդարտ քայլերով գրեթէ մէկ ժամ կ'հեռանանք Բեթլէհէմէն. ճանբուն վրայ մեր ձախ կողմը կ'թողունք գերմանական նորաչէն որքանոցը. ուր կ'պատսպարուին 20 Հայ որբեր, իսկ այ կողմերնիս կ'բարձրանայ Յունաց Ս. Գէորգայ վանքը, ուր ամէն ազգէ խեղճագլուխներ կ'տանին համանուն սուրբէն մեծացած ասանդական չղթայի մը կապելու համար։ Քիչ մը անդին գետ կանգուն կ'մնայ միչին դարուն կառուցուած դղեակ մը, ուր կ'բնակին հիմա մի քանի Արաբացի ազգատ ընտանիքներ և 5—6 անկանեն զօրք, թէ՛ Բեթրոնի ճանապարհն և թէ՛ հինգելու ազբիւրը պահպանելու համար։ Այս ազբիւրն հազիւ թէ 100 մեթր հեռաւորութիւն ունի դղեակէն և յիչատակուած է Սողոմոնի «Երգ երգոց»ին մէջ։ Ցած գետնէ մը ներս կ'մտնենք և մոմ իմ ձեռին վար կ'իջնենք 28 ատիճաններէ՝ վիմափոր և կամարապարկ սենեակ մը, որոյ մէջտեղը պղտիկ աւազան մը կայ, ուր կ'հաւաքուի ժայռի մը մէջէն բղխող վճիտ ջուրն և ազուգանեղու միջոցաւ Բեթլէհէմ կուգայ և ասկից ալ միանոյն ճանապարհաւ կ'երթայ յերուսաղէմ, Սողոմոնեան տանգարին տեղւոյն վրայ կառուցուած Օմարայ մզկիթը։

Թիչալ դղեակէն քանի մը քայլ անդին, արեւելեան կողմը, երկու բլուրներու վրայ հնագիտական չղթային միջեւ, զառի վերի վրայ կառուցուած են երկու ահագին աւազաններ, Դաւիթի խմաստուն որդւոյն և յաջորդին ձեռամբ և անոր անունը կ'կրեն։ Ամենայն հաւանականութեամբ Իսրայէլի է'ն ժամանակ թագաւորը չինել տուած էր այս հսկայ աւազաններն իբրև ընդարձակ ջրամբարներ, նեղ օրերուն և երաչտ տարիներուն մէջ ջուր հայթայթելու համար երուսաղէմի և Բեթլէհէմի բնակչաց։ Աւազաններէը մասամբ ժայռերու մէջ փորուած, մասամբ ալ չրվափակած սհագին պատերով՝ այնքան գարերէ և յեղաչրջումներէ յետոյ ալ կ'պահեն իրենց գոյութիւնը և անձրեւներէ գոյացած հեղեղներով կ'լեցուին տարւոյն ճիչտ այս եղանակին մէջ (Ճմեռն)։ Սողոմոնեան աւազաններէն առաչինը, այն է ամէնէն վերինը՝ ունի 116 մեթր երկայնութիւն, 70 լայնութիւն և 7—8 խորութիւն, երկրորդը՝ 129 մեթր երկայնութիւն, 76 լայնութիւն և 8 խորութիւն, իսկ երրորդը, որ է ամէնէն մեծը, ունի 177 մեթր երկայնութիւն, 84 լայնութիւն և 15 խորութիւն. այնպէս որ ճչգրիտ հաչուով այս երեք աւազանները կրնան պարունակել 42,230,000 լիտր ջուր։

Աւազաններէն վերադառնալով դէպ ի Բեթլէհէմ՝ պէտք է անցնինք եփրաթայի հովտէն, որ կարծես թէ այս Արաբական չոր ու ցամաք անապատներուն մէջ փոքրիկ ովասիս մ'է.—ջրաբեր գետիններ և մչակուած պարտէզներ, լի ամէն տեսակ ծաղիկներով և պաղատու ծառերով. բուն իսկ այն տեղն, որ նչանաւոր է Սողոմոնի պատմութեան մէջ «պարտէզ փակեալ» անուամբ, զոր ծաղկեցնելու համար բան մը խնայած չէր Իսրայէլի խմաստուն թագաւորը. մանաւանդ թէ բլուրի մը առորոչէն բղխած վտահաս ազբիւր մը չարունակ կ'ոռոգանէր արքայական այս փոքրիկ եդեմը, զոր և յատկապէս կ'յիչէ իր գրքերուն մէջ արքայն Սողոմոն, ուր էր նաև իր նախասիրած զբօսավայրը։ Յովսէպոս պատմագիր՝ խօսելով այս վայրերուն վրայ, կ'յիչէ թէ՝ Սողոմոն ամէն առաւօտ ճերմակներ հագած, փառաւոր կառքի մը վրայ նստած և չրջապատուած իր աւազանիներէն, կ'այցելէր իր այս պարտէզը, ուր ունէր նաև արքայական պալատ մը, որոյ մնացորդները գտնուեցան վերջին ժամանակներս։— Մինչև յարդ ո և է քրիստոնէական հաստատութիւն չկար այս կողմեր, բայց հիմա Ամերիկացի կաթոլիկները հոյակապ վանք, դպրոց և մայրապետանոց կառուցանելու ձեռնարկած են «Պարտէզ փակեալի» արեւմտեան կողմը։

Եփրաթայի ճամբով քանի մ'ասեներ Բեթլէհէմին՝ հետզհետէ կ'նըշմարին կարմելեան մայրապետներու վանքն՝ իր փառաւոր եկեղեցիով, գերմանական նորաչէն եկեղեցին՝ իր արձանչոր զանգակատունով, Ս. Աբէթ Փրանսիական միաբանութեան ընդարձակ կղերանոցը, Դիւթեան քոյրերուն հոյակապ հիւանդանոցը, Ս. Յովսէփեան մայրապետաց աղջկանց դպրոցը, Թչէներու յարձակիր ընծայարանն և վերջապէս Ապ-ել-Ղնեմ մեծ ակառոյց որբանոցը։

Ապ-ել-Ղնեմ, «Հայր որբոց» անուն մը՝ զոր կուտան Բեթլէհէմցիք, երուսաղէմացիք և բոլոր չրջակայ գիւղացիք՝ երուսաղէմի Լատինաց Պատրիարքարանի միաբաններէն ուխտասնամեայ ալեզարդ կրօնաւորի մը, որ 40 տարիէ ի վեր իր բոլոր ուեեցածն և իր անձն ալ նուիրած՝ ամէն ճիգ կ'թափէ որբոց և Թշուառաց մխիթարութեան համար.—որքա՜ր, որոց չատերը փողոցներու մէջէն, Թշուառութենց և մոլութեաց հիւրանդերէն ազատած՝ հոգեւոր, մտաւոր և մարմնաւոր անուդ կ'հայթայթէ անոնց, իբրեւ հ՛չմարիտ հայր մը կամ իբրեւ մի նոր Սէն-Վէնսան-տը-Բոլ։ Որքանոցն ալ որ կարմիրկ հաստատութիւն մ'է, բայց հիմնադիր անօրէնը—Հ. Անտօն Պէլլօնի—քրիստոնէական և մարդասիրական ոգին ա՛յնքան լայն կերպով կ'ըմբռնէ, որ ամէն ժամանակ, ամէն գաւանանքէ որբեր գրկաբաց ընդունած է իր հաստատութեան մէջ և հաւասարապէս խնամք տարած է անոնց վրայ, առանց անոնց խղճի զգացումներուն դպչելու։ Հիմակ ալ իր որբանոցին մէջ կ'պատսպարէ իր մէջ այլոց 10 Հայ պիտի ՏՆՈ։—Զարմանալի բաներ կը պատմուին այդ աքանչելի մարդուն վրայ, որոյ մեք եւս բարեկամութիւնը կ'վայելենք 7—8 տարիներէ ի վեր, և հաւատացէ՛ք որ կեանքիս մէջ ո և է մարդու մը խօսակցութիւնն և վարմունքն այն աստիճան խոր ազդեցութիւն ունեցած չեն իմ վրաս, որքան Որբոց Հօրը, որ կարծես բարութեան և գիտութեան համար ստեղծուած մխիթարիչ հրեչտակ մ'է բոլոր իրեն դիմողներուն համար։ Հ. Անտօն Պէլլօնին բարիք կ'ընէ անդադար և չի նայիր թէ ո՛րու կ'ընէ։ Որքան ալ ինքն հազար ու մէկ սըրտամաչ գործերով զբաղած ըլլայ օրն ի բուն, բայց միչտ սիրուն ժպիտ մը, անձեղ զուարթութիւն մը կ'փայլէ իր փառաչեղ դէմքին վրայ, և իրեն դիմող ծանօթ կամ անծանօթ որքի մը, թչուառի մը իր առաջին հարցումն է թէ «ինչ կերպով կրնամ օգտակար ըլլալ քեզ», և իրօք ալ օգտակար ըլլալ և բարեգործելու համար միջոցները կ'ստեղծէ մարդը. չարունակ նպաստելով մեկուն այսպէս, միւսին այնպէս։

Հայը որքո՜ղ միայն ՔՍԱՆ Ֆրանքով սկսած է իր երկնահաճոյ գործը, աւելի իր որթին խորհրդով հաղորդելով քան թէ իր քսակին. բայց այսօր քառասուն տարի յետոյ այնքան ընդարձակած է իր գործն և գործունէութիւնը, որ տարեկան 100,000 Ֆրանքի կ'կարօտի և զայն կ'հայթայթէ Հ. Անտօն տեղական միջոցներով և ժառանգաւոր Եւրոպացի բարերարներու նպաստներով, որք միանգամ ընդ միչտ համոզուած որբոց Հօր անկեղծութեան և դիտաւորութեանց որբութեան վրայ՝ առատօրէն կ'թափեն իրենց լումաներն որբերուն գանձանակը.—այնպէս որ Որբահայրն ո՛չ թէ միայն յաջողած է հետզհետէ ընդարձակ գետիններ և այգիներ գնել Բեթլէհէմի չորս բոլորը, այլ և նոր Որբանոց մ'ալ բացած է չորս տարիէ ի վեր ի Նազարէթ, և արդէն ունի երկրագործական գպրոց մը ի Պէյթ-Ճիվալ, Յոպպէի ճամբուն վրայ, 80 որբերով և կղերանոց մը, Բեթլէհէմի մօտ Գրէմիզան գիւղը, 25 որբ քահանայացուներով։ Բայց իր ամէնէն հին և ամէնէն մեծ հաստատութիւնն է Բեթլէհէմի որբանոց—արհեստանոցը, ուր և կ'բնակի ինքն հիմնադիրը մըշտանջենապէս.— հոն կ'պատսպարուին այժմ 108 որբեր և 180 ցեղեկօթիկ, ձրւթաձուկ աչակերտներ։ Որբերն ա՛րքեւէն, փրանսերէն և իտալերէն լեզուներէ և ուրիշ կարեւոր ուսումներէ և գիտութիւններէ զատ պարտաւոր են անպատճառ ուսանիլ ո և է մէկ կամ երկու արհեստ՝ ըստ յարմարութեան, ինչպէս, կազմարարութիւն, ղերձակութիւն, կօշկարարութիւն, հիւսնութիւն, երկաթագործութիւն և վերջապէս Պաղեստինի մէջ բանուկ արհեստ մը, որոց արտադրութիւնը մեծ մասամբ եւրոպա կ'ղրկուին, որքանոցի բարերարներուն կամ անոնց ձեռքով ուրիչներուն ծախուելու համար ի նպաստ որբանոցի.— և երբ օր մը որբերը մեկնին իրենց հօր տունէն և թաղախեղն աչխարհիկ կեանքց ընթացքին մէջ, այդ ասպարէզին համար ոչ թէ միայն արդէն իսկ պատրաստուած կ'գտնան վիրենք, այլ և իրրև արհեստաւոր՝ որքանոցէն կ'ստանան իրենց աչխատութեան վարձուց մէկ մասը, բայց անոնց ամէնէն մեծ և անպատճառելի դրամագլուխն է այն վկայականը, որ կ'տրուի իրենց ձեռքը, հաստատելու համար թէ՝ այս ինչ որբը կամ մարդն Ապ—ել—Ղնեմին գաւակն է, որ կրնայ վստահութեան արժանանալ Պաղեստինի ամէն կողմը, և երբ օր մը վերջապէս վախճանի Որբահայրը, որք ձգելով իր սիրասուն որբերն, այն ժամանակ, արդէն իսկ եզած լինցած կարգագրութեան մը համաձայն, Սալէզեան միաբանութեան ձեռքը պիտի անցնին Հ.Անտօնի բոլոր հաստատութիւններն և հետևաբար պիտի չարունակեն իրենց գոյութիւնը։ Իսկ Հ. Անտօն իրրև ժառանգութիւն պիտի թողու մանաւանդ աչխարհիս մէջ իր թազմաթիւ բարեկիրթ զաւակները, կ'հասկնա՞ք, սիրելի Հոդ — բայց ո՞ւր են մեր որբահայերը...։

Բեթլէհէմ — Ս. Վ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

ԳԱԻԱՌԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԴԺԲԱԽՏ ՄԿՕՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ)

Պզտիկուց չէր սիրուած Մկոն իր հօրմէն ու մննդեներէն։ Մայրը միայն կ'գուրգուրար անոր վրայ, բայց անմ մեռած էր արդէն երբ Մկոն իր տարիքն առաւ։ Հաճերն իսկ՝ ամէն անգամ որ դէմէն ներս կ'մտնէր ան, երեսին կուտային անպատչաճ մակդիրի անուններըը, զորս յերբեմն էր իրենց ծնողքը։ Այս ծայրայեղ երեսգարձութեամբ, երկու եղբայրները Մկոյն՝ կ'ուզէին կամաց կամաց ուծացնել զայն իրենց տուներէն, հօրենական երդը միայն իրենք ժառանգելու համար։ Մինակ և ազգու մէկոջը, զոր կրնային ի գործ դնել անոնք, հանձնելու համար իրենց նպատակին, Մկոն չուտ մը ամուսնացնել, և ամուսնութենէն անմիջապես վերջը վար ընել էր զայն տուներն, որպէս զի երթայ իրեն համար տուն տեղ կազմէ։ Եկան գացին ասոր անոր՝ նչանած մը փնտռելու համար Մկոյ, վերջապէս յաջողեցան գտնել մէկը՝ որ այնքան գովուեցաւ իրենցներէն՝ երբ տակաւին պակ և այլն կատարուած չէր։ Ազջիկը գտնելէն քանի մ'օր վերջը պսակի արարողութիւնը կատարուեցաւ պերճ չքով։ Մկո կ'յուսար թէ բարեբաստիկ կեանք մը պիտի անցընէր առիկ վերջը, մանաւանդ թէ հօրմէն ժառանգելիք սուացուածքն ալ պիտի նպաստէր իր յարկին նիւթական բարւոքմանը։ Սակայն բաւէ՛. առջի օրէն իսկ երբ ամուսնական անկողինը պիտի նուիրագործէին, գոյնը դուրս տուաւ ազջկը, եւ իր ըմբռնութեամբը Մկոյ անունը խայտառակելէ վերջը, ձգեց զայն ու խոյս տուաւ։ Մկո մինակ ինաց մոախոհ և տրտում՝ կ'ուզէր երթալ անոր քով սիրաչահելու համար զայն, բայց չէր համարձակեր տակիկա ընելու, զի մի՛ գուցէ ծեծ մ'ալ ուտելով՝ ետ գառնար բոլորովին ձեռնունայն։ Ուստի խորհեցաւ ուրիշ միջոցներու դիմել։ Գնաց լացաւ է'ն ժողովուրդ ազգակիցներուն առջև, որպէս զի կամ յորդորեն աղջիկն որ իր կնոջ պարտքը ճանչնայ, և կամ ուրիշ ճար մը գտնեն։ Ազգակիցները, զգացուած անոր սրտայոյզ լացէն, գացին բերին աղջիկը, ա՛լ չբաժնուելու խոստումն առնելով անկէ։ Մկո քիչ մը սրտ առաւ ասոր վրայ. բայց ամենեւին դժբախտութիւնն տակէց վերջն էր տակաւին.— Մկոի եղբայրները, վերջին ծայր անգութ, բաժնեցին զայն իրենցմէ, միւս կողմանէ սակայն պահանջելով որ աչխատակցի անիկա իրենց ամէն գործերուն։ Ի զուր աղաչեց Մկոն որ ան մը տեղ տան իրեն՝ անկողինը ձգելու համար, բայց անոնք ոչ միայն անոր այդ չնչին խնդիրքը չկատարեցին, այլ նոյն իսկ անոր քանի մը զրուչ արդար վատաչն ալ առնելէ վերջը, լգեցին զայն գրեթէ մերկ։ Մկոի հայրն՝ անիրաւ մը բառին կուտ հակզողութեամբը,

չարգահատեցաւ իր զաւկին վրայ, ու իր ստացուածքէն փոքրիկ բաժին մ'իսկ չհանեց իր այդ որդւոյն իբրև ժառանգ։ Միօն, ա'լ յուսահատ, ձգեց զանոնք ու գնաց իր անհրոյ տունը։ Հոն ալ սակայն իր զգանչին վայրահաչ բնաւորութենէն չհրնալով խաղաղ ապրիլ, ստիպուեցաւ ազգին անգին Թափառիլ։ Ժամանակ մը այսպէս անցընելէ վերջը, Միօ տեսնելով որ վերջը չպիտի գար այդ Թափառական կեանքին՝ ուզեց նորէն երթալ իր հօր տունը, գէթ իբրև զաւակ որդիական յարգանքը մատուցանելու համար անոր։ Ու գնաց իրիկուն մը զարկաւ դուռը, և իր այդ դիմումին իբր պատասխան ընդունեց հետևեալ խօսքը «գնա՛ հիմա, վաղը եկուր»։ Ի՞նչ գձուծ պատասխան ուղղուած հօրմէ մը իր զաւկին. էն անխիղճ հայրն անգամ այդ մերժողական պատասխանը չպիտի տար իր զաւկին՝ երբ անիկա լքուած ու Թշուառ գար իր դուռը զարնելու։ Բայց այդ խօսքին ներսիդին գաղտնիք մ'էր ծածկուած. նոյն իրիկունը սագ մը կ'փետտէին տան մէջ, և վախնալով որ իրենց ուտելիքէն քիչ մը բան ալ Միօի կ'իյնար՝ այդ պատասխանը տուին անոր։ Ու Միօ ելաւ գնաց ճարահատ՝ իր սրտին էն բարկ վայրոյթը Թափելով անոնց վրայ։ Հիմա ա՛լ իրեններէն բոլորովին լքուած՝ իր նիհար ձիուն հետ ինքզինքը քարերն ու պատերը կ'զարնէ Միօ, երջանիկ ապագայի մը յոյսէն խաբուած զրկուած։

Պոլսեցի   ՎԱԽԹԱՆԳ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԱԾՈՒԽԻ ՍՈՎՆ ամէնէն աւելի զգալի անպատեհութիւնն է Թրանսվալի Պատերազմին։ Ամէն կողմէ Ածուխի Սովին համար գանգատներ կը լսուին։ Հարաւային Ռուսիոյ մէջ կարգ մը գործարաններ կանգ առած են՝ Ածուխին տարապայման սղութեան համար, որուն գինը, ինչպէս յայտնի է, կրկնապատկուած է գրեթէ։ Միայն Կ. Պոլսոյ մէջ արդէն մեծ վաճառական մը 20,000 լիրայէն աւելի վնաս ունի՝ չկրնալով պայմանագրած ածուխն յանձնել, կամ վնասով յանձնելուն համար։ Տեղական մանր մունր շոգենաւային գիծեր չեն կրնար շոգենաւ բանեցնել, զի ածուխն այնքան սուղ է որ ծախքը չի հաներ բանեցնելը։ Անգլ. Նաւատորմին մեծ մասը շարժման մէջ է.— Ածուխ կ'կարօտի։ Ահա՛ փոխադրական [illegible] րիկէ.—Ածուխ կ'կարօտի։ Պետական ապսպրանքներ արտադրող գործարանք գիշեր ցերեկ կ'բանին։— Ածուխ կ'կարօտի։ Իսկ ածուխը սովորականին չափ ալ չարտադրուիր անգլ. ածուխի հանքերէն, որովհետեւ գործաւորներուն կարեւոր մէկ մասը, հայրենասիրութենէ, արկածախնդրութենէ, կամ պարզապէս քիչ աշխատելու Թեամբ շատ շահելու յուսով, կամաւոր գրուած եւ Ափրիկէ գացած են, և մնացեալ գործաւորք անսովոր օրականներով կ'աշխատին։ Եւ որովհետեւ կ'ըսուի Թէ Անգլիա իր շարժման մէջ դրած զօրքերուն գումարն 200,000ի պիտի բարձրացնէ, ուրեմն Ածուխի Սովն ա՛լ աւելի պիտի սաստկանայ առաջիկայ մի քանի ամիսներուն մէջ, և Թէպէտ մեք հասարակ ժողովուրդքս կարող ենք փայտով տաքցնել մեր սենեակներ, Թէև Ռուսիոյ մէջ ալ նաւԹի մրուրը բաւական գործ կ'տեսնէ հասարակ պէտքերուն համար, բայց մեծ ճարտարութիւնք. գործարանք, ի հարկէ կ'կասին ածուխի այն տարապայման խնդրանքին և այս անլուր սղութեան առջեւ։ Թէև տակաւին չստուգուեցաւ այն լուր Թէ Անգլ. կառավարութիւնը պիտի արգիլէ ածուխին արտածումը, բայց գործնականապէս արգիլածի պէս է, քանի որ ի՛նք կ'վճարէ ածխատէրերուն պահանջած գինը, եւ ասոնք ալ հայրենասիրութեան պարտ կ'սեպեն աւելի իրենց կառավարութեան քան օտարին տալ, երբ մանաւանդ այսպիսի հայրենասիրութիւն մը բնաւ չի դպչիր իրենց քսակին։ Ասկէ ալ կ'հասկցուի Թէ Անգլիոյ ածխահանքերն ո՛րքան կարեւոր, կենսական տեղ մը կ'բռնեն համաշխարհային տնտեսութեան մէջ. զի՝ տագնապն Անգլիոյ համար էր միայն։ Պելճիոյ, Գերմանիոյ և Ֆրանսայի համար բան մը չէր, բայց այս երեք ածխաշատ երկիրներուն հանքերը կարող չեն ըլլար Անգլիոյ պատճառաւ խանգարուած հաւասարակշռութիւնը չտկել ածուխի հրապարակին վրայ։

ՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ ԶՕՐ. ՀՈՒԱՅԹԻ ՅԱՂԹՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Երէկ առնուած Լոնտոնի լրագիրները լի են գովեստներով Սըր Ճորճ Հուայթ զօրավարին համար, իր վերջին յաջողութեան առԹիւ, որ հպարտութեան ու գոհունակութեան զգացումով մը լցուցեր է անգլիացի ժողովուրդը։ (Իրա՛ւ որ հիմա քիչով կը շատանայ բրիտանեան ազգը... բոլորովին քրիստոնէական սակաւապիտութեամբ մը։)

Ինչպէս մասնաւոր հեռագրերէ և երէկի Թղթատարին լուրերէն իմացանք արդէն, Պօէրք քսան օրէ ի վեր կ'ռմբակոծէին Լէտիսմիթ՝ սովորականէն աւելի սաստկութեամբ, եւ նոր ամրոցներ կառուցած էին չորս կողմ։ Պաշարման շղթան ալ խստացուցած էին, որպէս զի իրենց որսն այլ եւս յոյս չունենար իրենց ձեռքէն ճողոպրելու։ Անգլ. պահակները քանիցս լուր բերին Թէ Պօէրք գիշերները կասկածելի շարժումներ կ'ընեն, իբր Թէ գիշերային յանկարծ քաղաքին վրայ ինալու համար։

Այս բան պատահեցաւ անցեալ ուրբաթէն շաբաթ լուսնալու գիշերը, երբ Պօէրք ընդհանուր յարձակում մ'ըրին Լէտիսմիթի վրայ, բայց գլխաւորապէս ա՛յն ամրոցներուն վրայ զորս Անգլիացիք շինած են «Կեսարի Բանակետղն» և «Սայլի Բլուրն» անուանուած սարերուն վրայ։ Ասոնք ամէնէն աւելի դէպի հարաւ, այսինքն՝ Քոլէնսոյի ամէնէն աւելի մօտ գտնուող դիրքերն են։ Ուժով յարձակելու համար, Պօէրք շատ մը զօրք քշեր բերեր էին Դուկէլա գետին եզերքէն։ Իրենց արագընթաց ձիերուն շնորհիւ, Պօէրք Դուկէլայէ դէպի Լէտիսմիթ փուԹացեր էին, վստահ ըլլալով որ նոյն պահուն եԹէ Պուլլըր զօրավար փորձէր անցնիլ գետէն, իրենք կարող էին Հուայդ զօրավարին օձիքը ձգել, և ետ դառնալ իրենց Դուկէլայի գիծերուն։

Իրենց բոլոր ամրոցներէն արձակուած Թնդանօթներուն օգնութեամբ, Պօէրք միահաղոյն արշաւեցին Լէտիսմիթի վրայ։ Կռիւը տեւեց մինչեւ անցեալ շաբաթ օրուան միջօրէն, երբ Պօէրք, նոր ոյժ առած, անգամ մը եւս յարձակեցան։ Այն պահուն Հուայդ զօրավարը շատ նեղն ինկած էր, բայց ճարը գտաւ դիմադրութիւնը շարունակելու, և շաբաթէն կիրակի լուսնալու գիշերուան մէջ էր որ Պօէրք ձեռնունայն ետ դարձան։ «Սայլի Բլուրին» վրայ գտնուող անգլ. մարտկոցները Պօէրք երեք անգամ գրաւեցին, երեք անգամ ալ Անգլիացիք ետ առին զանոնք։ Կռիւը սոսկալի եղած է։ Բայց մանրամասն լուր դեռ չեկաւ. զի Զօր. Հուայդ ո՛չ նամակ կրցաւ ղրկել, ո՛չ ալ աւելի բան մը կրնար իմացնել նշանացի հեռագրով։

Անգլ. ամրոցներէն մէկը բոլորովին Պօէրներուն ձեռքն ինկած էր, որք մինչեւ գիշերը կեցան հոն։ Բայց այն պահուն սոսկալի անձրեւի մրրիկ մը սկսաւ, և Տըվընշայրի վաշտը փոԹորկին օգնութեամբ լաւելեայն յառաջանալով, յանկարծակիի բերաւ Պօէրները, և սուինի ծայրով զանոնք ետ մղեց վար ձգեց։ Ուրիշ կէտի մը վրայ ալ, Կօրտոնի Սկովտացիք և Մանչեսդըրի վաշտը գետին պառկեցան, և Թողուցին որ Պօէրք յառաջանան։ Ցետոյ յանկարծ վեր ցատկեցին տեղերնէն, պատնէշներուն վրայ ցցուեցան, և սուինին ծայրովը Պօէրները վար հրեցին։ Վերջապէս, ճարտար շարժումով մը անգլ. վաշտ մը Պօէրներուն ետին անցաւ, և չորս հարիւր գերի բռնեց, բայց այս ամէնէն յաջող գործողութեան մանրամասնութիւնք չեկան դեռ։

Այս անգլ. յաղԹութեան հետեւանքն այն եղաւ որ Լէտիսմիթն ազատեցաւ անմիջական վտանգէ։

Այսու հանդերձ, Անգլիացիներուն դժբախտութենէն,—իրենք չկարողացան աւելի մեծ օգուտ մը քաղել. զի եԹէ նոյն պահուն Զօր. Պուլլըր ալ կանաէն զարնէր Պօէրները, կարելի էր աւելի վճռական յաղԹութիւն մը ձեռք բերել։ Զարմանալի է որ ցարդ Հուայդ և Պուլլըր ո՛ և է շարժում միաբանութեամբ չկրցին ընել, մէկը ներսէն, միւսը դուրսէն։

Ցայտնի չէ նաև Թէ Պօէրները նոր ոյժ առնելով պիտի չկրկնե՞ն յարձակումը. զի Զօր. Հուայդ այս մեծ ճակատամարտէն ի վեր նոր ոյժ չառաւ, եւ չի կրնար առնել, մինչ Պօէրներն այս ճակատամարտով ցոյց տուին որ յարձակողականի ալ կրնան եղեր ձեռնարկել, մինչդեռ ցարդ պաշտպանողականէն անդին չէին անցներ։ Լոնտոնի լրագիրք կ'կասկածին Թէ այս յարձակման առաջին գծին վրայ կռուող զօրքը Պօէրներէն տարբեր ցեղի մը պատկանած պէտք է ըլլայ։

Թագուհին անձամբ շնորհաւորեց Հուայդ զօրավարն՝ իր այս յաջողութեան համար։ (*)

ՌՈՒՍԻԱ ՅԱՌԱՋ Կ'ԽԱՂԱՅ.—Տըփղիսէ յունուար 8 Թուով տրուած հետեւեալ կարեւոր տեղեկութիւնն հրատարակեցին Բեդերսպուրկի լրագիրները.— «Աֆղանստանի մէջ գործերու «երկիւղալի վիճակին նկատմամբ վեր- «ջերս լուրեր եկած ըլլալով, երբ Թէ «Էմիր Ապտիւրրահման Խանի մահուան «հետեւանքով, մասամբ ալ երբ Թէ «Հնդիկ ցեղերու մէջ յուզման հետեւ- «անքով, կ'լսենք Թէ Պատերազմա- «կան Նախարարը (Ռուսիոյ) փորձ մը «կատարեր է՝ մաս մը զօրք Կովկասէ «ղրկելով Անդրկասպեան երկիրը։ Այս «զօրք երկաԹուղիով փոխադրուեցաւ «Տփղիսէ Պաքու, և ծովով Պաքուէ «Քրասնովոտսք, և այն տեղէն եր- «կաԹուղիով Քուշքա (Քուշք), ուր «հասաւ Դեկտ. 20ին (ըստ Հ. Տ.)։ «Այս փորձ կատարելապէս յաջողած «կրնայ համարուիլ, զի կ'հաստատէ որ «ի հարկին զօրախումբ մը, իբրեւ ա- «ռաջին մաս զօրաբանակի մը, կրնայ «Կովկասէ ճամբայ հանուելով Քուշքա «հասնիլ ութ օրէն» [Աֆղանստանի սահմանագլուխը, Հերատի կողմը։]

* * * Այս կէս-պաշտօնական զեկոյց, որ կ'ցուցնէ Թէ Ռուսիոյ Պատերազմական Պաշտօնարանը փորձեր կ'ընէ՝ Աֆղանստանի սահմաններուն վրայ ո՛րքան շուտ զօրք ղրկելու կէտին վրայ, մեծապէս ուշադրութիւն գրաւեց Լոնտոնի մամլոյն մէջ։ Այսպիսի զեկոյց մը լրագրի կամ հեռագրական Գործակալութեան մը անձնական կարծիքը չէր կրնար ըլլալ, որովհետեւ ռուսական Գրաքննութենէն անցած է Թէ՛ հեռագրական պաշտօնատան մէջ ի Տփղիս և ի Բեդերսպուրկ և Թէ լրագրի խմբագրատան մէջ։ Ըսել է՝ ռուս Կառավարութեան ուզելով է որ այսպիսի զեկոյց մը կ'հրատարակուի։ Ռուս Բանակը փորձ մ'ըրած է կարելի եղածին չափ շուտ հասնելու Հերատ։ Քուշքա Ռուսիոյ պատերազմական պաշտօնատան կողմէ վերջերս շինուած եւ հզօրապէս սպառազինուած բերդ մ'է աֆղանեան սահմանաց վրայ, յատկապէս Հերատ սպառնալու համար։ Կ'գտնուի Մէրվէ դէպ աֆղան սահմանագլուխը գացող զինուորական երկաթուղիին ծայրը։

* * * Ռուսիա, լրագրերու և հեռագրերու միջոցով ծանուցանելով համօրէն աշխարհի Թէ Հերատ զօրք ղրկելու պաշտօնական փորձ մ'ըրած է, ևն. Անգլիոյ դէմ պլը՞ֆ մը կամ ֆօրսօ ռըֆը՞ մը կ'ընէ, Թէ ո՛չ իրաւցնէ գործի ձեռնարկած է այն կողմէն կէտի մը վրայ յարձակիլ ուզող Տէրութիւն մը միԹէ կանխաւ լուր կուտա՞յ աշխարհի։ Աւելի հաւանական չէ՞ ենԹադրել Թէ Ռուսիա այս պատրաստութիւններով ու զեկուցումներով կ'ուզէ ճնշել Անգլիոյ վրայ որ քիչ մը մեղմիւ վարուի Պօէրներուն հետ, և անուշ տեղը կապէ գործը։ Լոնտոնի մամուլն յոյս կ'յայտնէ Նիքոլա Բ. Ցարին խաղաղասիրութեան վրայ, որ փայլուն կերպով արտայայտուեցաւ Լա Հէի Դեսպանախորհուրդին առԹիւ։ Այսպիսի կայսր մը ինչպէս կրնայ Մեծին Բրիտանիոյ դժուարութիւններէն օգուտ քաղելով պատերազմ բանալ Անգլիոյ դէմ, երբ իրեն դէմ ո և է յարձակում չըլլա՞ր։ Բաց աստի, Թայմզին Բեդերսպուրկի Թղթակիցն իմացեր է Թէ Կառավարութեան կողմէ բացարձակ հաւաստիք տրուեր է Թէ «Ռուսիա ո՛ և է ձեռնարկ պիտի չընէր օգուտ քաղելու Անգլիոյ արդի պատերազմական դժուարութիւններէն»։ Բաց աստի, Բեդերսպուրկի Անգլ. Դեսպանին ջերմ սքանչացում յայտնուեր է Անգլ. բաց քաջութեան համար, և այնպիսի զօրքեր հանելու կարող Անգլ. ազգին տոկուն նկարագրին համար։ Թայմզ իր Ցնվ. 8ի խմբագրականին մէջ բաւական դիտել կուտայ Թէ «Այս ձեւով արտայայտութիւններ և հաւաստիքներ չեն կրնար համաձայնիլ այնպիսի զեկուցման մը հետ որ անգլիացի ազգին դէմ սպառնալիք մ'ըլլալու մտքով հրատարակուեր է։»

Թայմզ իրաւունք կրնայ ունենալ, բայց չենք փոխեր մեր կարծիք Թէ Ռուսիա ո՛ և է կերպով պիտի փորձէ օգտուիլ Անգլիոյ արդի դժուարութիւններէն։ Նշանակալից է որ Անգլ. կառավարութիւնն որոշեր է այլ եւս Հնդկաստանէն զօրք չղրկել Հարաւ. Ափրիկէի համար։ Մանշի անգլ. Նաւաբաժինը կ'երԹայ Միջերկրական Ծով, և Միջերկրականի անգլ. Նաւաբաժինն ալ Հարաւային Ափրիկէ կ'երԹայ։ Պօէրները զրահաւորի հետ գործ չունին, (բարեբախտաբար անգլիական զրահաւորներուն համար։) Բայց Գերմանիա և Բորդուկալ կ'երեւի Թէ նաւային ցոյցի մը պէտք ունին, յարգելու համար Անգլիոյ դրած արգելքները։ Կ'երեւի Թէ Անգլիա նաւային մեծ ոյժի պէտք ունի ի Բարեյոյս և Տէլակօա, մանաւանդ ճնշելու համար Բորդուկալի վրայ որ դադրի Պօէրներուն օգնելէ։

ԶՕՐԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԾԱՆԳԼԻԱ.— Ժողովրդային զինուորներու 7 վաշտերն Հարաւային-Ափրիկէ փոխադրելու համար երեք նաւեր վարձուեցան։ Կ'ըսուի Թէ անգլ. իշխանութիւնք որոշեցին ընդունիլ ազնուականներէ բաղկացեալ հեծեալ հետեւակներու գունդի մը կազմութիւնը, որ Հարաւային Ափրիկէի մէջ պիտի ծառայէ։ Նախնի զինուորականք, և նոյն իսկ անոնք որ բնաւ զինուորական վարժութիւն չեն ըրած, պիտի կրնան ընդունուիլ այս մասնաւոր գունդին մէջ, միայն Թէ ներկայացողք պէտք է լաւ ձիավարիկ և լաւ հրացանաձիգ ըլլան։

—Անգլ. լրագիրք կ'իմացնեն Թէ նոյն իսկ անգլ. շոգենաւեր Թրանսվալի հաշւոյն պատերազմական արգիլեալ նիւԹեր կ'փոխադրեն ի Լօրէնցօ-Մարքուէս։ Անգլ. շոգենաւներու փոխադրածն ո՛չ Թէ միայն ալիւր և կամ ուտեստեղէնի վերաբերեալ բաներ են, այլ նաև պատերազմական զէնքեր։ Սթանտըրտ կ'ըսէ Թէ անցեալ Ուր. Լոնտոնի մաքսային իշխանութիւնք իբր արգիլեալ ապրանք գրաւեցին խոշոր չափով երկու Թնդանօթներ։ Այս երկու Թնդանօթները կ'կարծուի Թէ սահմանուած էին Պօէրներու։ Անգլիոյ պատերազմական գործոց Նախարարն հրամայեց որ անգլիական նաւահանգիստներէ մեկնող բոլոր նաւերն ուշադիր քննութենէ մը անցնին։ Պատերազմական գործոց Նախարարը վերջերս իմացաւ որ իրա՛ւ Պօէրներն Անգլիայէ զէնքեր և տուփերով ուտեստներ կ'ընդունին։ Լոնտոնի նաւահանգստին ատեւաններուն մէջ շոգենաւէ մը դարձեալ վեց հատ Մաքսիմ Թնդանօթներ գտան։ Ուրիշ նաւէ մ'ալ մեծ քանակութեամբ պահածոյ ուտելիքներ գրաւեցին։ Ասոնց ամէնքն ալ յատկացուած էին Հարաւային Ափրիկէի Հանրապետութեանց։

—Ամերիկեան Փղձկումներ.—Նիւ-Եորք Հէրըլտի Ուաշինկդընի Թղթակիցը կ'ըսէ Թէ Միացեալ-Նահանգներն ո՛չ մէկ եւրոպական պետութեան պիտի միանան՝ պահանջելու համար Անգլիոյ որ Զէզոքներու վաճառականութեան չդպչի։ Մաքինլի Նախագահ կ'կարծէ Թէ այս խնդիր ուղղակի Անգլիոյ և Ամերիկայի մէջ կարգադրուելիք խնդիր մ'է. և այս մտօք արդէն հրահանգ տուած է Լոնտոնի ամերիկեան դեսպանին։

—Պօէրներն ամրացուցին Լէտիսմիթի և Քոլէնսոյի միջև գտնուած բլուրները։ Իրենց նպատակն է արգիլել Զօր. Պուլլըրի յառաջխաղացումը։ Զօր. Ժուպէր ինք անձամբ կ'վարէ պատերազմական գործողութիւնները։ Դժուար է գտնալ Լէտիսմիթը պաշարող Պօէրներուն Թիւը, զի անոնք խնամով պահուըտած են։ Պօէրները միշտ կ'ռմբակոծեն քաղաքն, առանց մեծ վնաս պատճառելու։ Անգլ. զօրքերուն բարոյական վիճակը լաւ է։

ՌԷՆՍՊՈՒՐԿ.—7 սպայ եւ 30 զինուոր մեռան այն անգլ. գումարտակէն որ գերի ինկաւ Պօէրներուն ձեռքը։

—Մանչէսդըր Կարտիանի Լոնտոնի Թղթակիցը կ'իմանայ Թէ Նախարարներու միջև կարծեաց անհամաձայնութիւն ծագած չէ Հարաւ. Ափրիկէի պատերազմին մէջ եղած պարտութիւններու հետեւանքով։ Այսու հանդերձ Էնտէբէնտանս Պէլժի հրատարակած պաշտօնաԹուղԹերն հասարակութեան մէջ առաջ բերին մեծ յուզում մը որ անշուշտ իր ազդեցութիւնը պիտի ունենայ Դաշլիճին քաղաքականութեան վրայ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 11 Ցնվ.— Կառավարութիւնն որոշեց որ չէզոք նաւերու միջոցաւ չէզոք նաւահանգիստներ փոխադրուած ուտեստներն եԹէ Թշնամւոյն յատկացեալ չեն, պիտի չգրաւուին։ Իսկ եԹէ Թշնամւոյն պատկանին, իբր արգիլեալ ապրանք պիտի նկատուին։

—Լրագիրք կ'ըսեն Թէ Մանշի անգլ. նաւաբաժինն հրաման ընդուներ է պատրաստ ըլլալ Ցունվ. 31ին ճամբայ ելնելու համար։ Այս նաւաբաժին Ճիպրալթար պիտի երթայ, ուր այժմ գտնուած նաւաբաժինն հաւանօրէն Բարեյոյս պիտի մեկնի։

—Զօր. Պուլլըր կ'հեռագրէ Թէ Ցունվ. 6ի Լէտիսմիթի կռուին մէջ Պօէրներու կորուստը բաւական մեծ եղած է։

—Խորհրդարանն յունվ. 31 ին նըստի հրաւիրուած է։

—Ռէօյթէրի գործակալութիւնը կ'իմանայ Թէ Ատէնի մէջ բռնուած Կէնէրալ շոգենաւէն ետք Հէրձոկ շոգենաւն ալ որ Տըրպանի ծովային գրաւման ատեն յանձնուած էր, ազատ պիտի արձակուի։ Վերջնականապէս դեռ չհաստատուեցաւ Թէ Տէլակօա ծոցին մէջ բռնուած Պանտէսրաթ շոգենաւուն մէջ արգիլեալ ապրանք կ'գտնուէ՞ր։ Զրոյցի մը համաձայն ո՛չ Կէնէրալի եւ ո՛չ ալ Հէրձոկի մէջ արգիլեալ ապրանք գտեր են։

—Աթէնք Ցունվ. 9 Թուով կ'հեռագրեն. «Կէնէրալ շոգենաւն այս իրիկուն պիտի մեկնի։ Շոգենաւուն մէջ կասկածելի բան ամենեւին չգտնուեցաւ։

—Տըրպանէ կ'իմացնեն Թէ Հէրձոկ գերման շոգենաւն ազատ արձակուեր է։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ.—Մերակոյտին մէջ արտաքին գործոց նախարար Հէյ ըսաւ Թէ կ'ուզէ Անգլիան լուսաւորել Ամերիկեան կարծիքին վրայ։ Բանաձեւ մը առաջարկեց որով ամերիկեան ապրանաց Անգլիոյ կողմէ գրաւումն օրինաւոր պիտի համարուէր Մերակոյտին կողմէ։ Այս բանաձեւ մերժուեցաւ։

ԼՕՐԷՆՑՕ ՄԱՐՔՈՒԷՍ.—Բորդուկալի ոստիկանութիւնը սահմանագլխէն ետ դարձուց բազմաթիւ բորդուկէզներ որք Թրանսվալ կ'երԹային Պօէրներուն միանալու համար։ Առանց մասնաւոր Թոյլտուութեան սահմանագլխէն անցնիլն արգիլուեցաւ։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ Ֆրանձ Եօզէֆ կայսրը, արքեդուքս Օգդոյի եւ Բարիզու Արուեստահանդէսին աւստրիական բաժնին պետ Էքսնէրի ներկայութեան, երկարօրէն քննեց Արուեստահանդէսին աւստրիական բաժնին յատակագծերը։ Կայսրը քանիցս յայտնեց Թէ շատ ուրախ էր տեսնելով որ Աւստրիա—Հունգարիա եւս կը մասնակցի յառաջիկայ միջազգային Արուեստահանդէսին։

ՄԱՏՐԻՏ Վճռաբեկ Ատեանն իր վճիռը տուաւ շահեկան և խիստ կարեւոր խնդրոյ մը վրայ, որ Սպանիոյ բոլոր օրէնսգէտներն եւ մամուլն երկար ատեն զբաղեցուց։ Խնդիրը սա էր։ Սէվիլի դուքսը, որ Ֆրանսայի արքայական գահուն հետ խնամութիւն ունի, աղջիկ զաւակ մը ունեցած էր իր կնոջմէն, որ ըստ օրինի, դեռ «Պուրպոն իշխանուհի եւ Սէվիլի դքսուհի» անունը չէր ստացած։ Վերջն երբ դուքսն ամուսնացաւ միեւնոյն կնոջ հետ, իր ամուսնանալէն առաջ ունեցած զաւակն իբր իր օրինաւոր աղջիկն արձանագրել և վաւերացնել տուաւ։ Դուքսին մահուընէ ետք, աղջկան մայրը դատ բանալով պահանջած էր որ իր աղջիկ չարտօնուի կրել «Դքսուհի Սէվիլլայի և իշխանուհի տանն Պուրպոնի» պատուանունն եւ տիտղոսներն, առարկելով որ իր աղջիկ օրինաւոր ծնունդ չէր։ Արդ, էական կէտը սա էր Թէ զաւակ մը իր ծնողաց ամուսնութենէն առաջ ծնելու յանցանքն գործած ըլլալուն համար, կրնա՞ր իբր օրինաւոր ժառանգ համարուիլ երբ իր ծնողք իր ծնունդէն վերջ ամուսնանային։ Մատրիտի Վերաքննիչ Ատեանն Թէեւ ի նպաստ աղջկան մօր վճիռ արձակած էր, բայց Վճռաբեկ Ատեանն այդ վճիռ բեկանեց եւ աղջիկն իբր օրինաւորապէս կարող հռչակեց իր հօր անունը ժառանգելու եւ կրելու, նկատելով որ երկար ժամանակներէ ի վեր իր հօր եւ մօր կողմէ օրինաւոր ծնունդ համարուած զաւակ մը ապօրէն հռչակելու իրաւունքը կորսնցուցած էր այլ եւս իշխանուհի դքսուհի Տիկին մայրը։

ՏԻԿԻՆ ԴԻԵՐԻ, Ֆիկարոյի խմբագրապետուհին, որուն Լոնտոն երԹալը ծանուցինք, Եշ. օր, Թագուհւոյն խնդրագիր մը ներկայացնելու համար, որ մահուան դատապարտեալ Ֆրանսացի Մասէ ուսուցչուհւոյն կեանքի շնորհուած մ'ըլլայ, ընդունուելով Թագուհւոյն մասնաւոր քարտուղարէն պատասխան ստացաւ Թէ Թագուհին այս տեսակ խնդիրներու չէր կրնար միջամտել, բայց Թէ իր խնդրագիր պիտի ներկայացուէր Ներքին գործոց Նախարարութեան։ Այս վերջինն ալ պատասխաներ է Մասէի պաշտպան փաստաբանին Թէ ի նպաստ դատապարտեալին տրուած խնդրագիրն Թէև քննած է, բայց դատական վճռի մը չկրնար միջամտել։ Ուրեմն արդարութիւնը պիտի կատարուի, և հաւանական է որ վճիռն արդէն գործադրուած ըլլայ անցեալ Դշ. օր, կ'ըսեն եւրոպական լրագիրք։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—Պուլկար Թերթ մը կ'գրէ Թէ Ցարն և Պուլկարիոյ Ֆերտինանտ իշխանը շատ մտերմական հեռագրեր փոխանակեր են իրարու հետ։ Բեդերսպուրկի պուլկարական գործակատար Ստանչէֆի միջոցաւ Ցարը Պորիս գահաժառանգ իշխանին Ծնունդի առԹիւ նուէրներ է իր շքանշանով լուսանկարն և սեղանի արծաթեայ սպաս մը։

ԻՏԱԼԻՈՅ Ծայր. Արեւելից ջուրերու մէջ ունեցած նաւաբաժինը ետ կանչուեր է։ Քանի մը մարտանաւեր դեռ քիչ մ'ատեն եւս պիտի մնան չինական ջուրերուն մէջ։

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՑ կառավարութեան Եւրոպայի ներկայացուցիչ Ականսիլօ հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ Ֆրանսական Թերթի մը խմբագրին. «Ամերիկացիք կ'ջանան յաղթել, բայց Փիլիպպեանք ծանր կորուստներ կը պատճառեն անոնց։ Ամբողջ աշխարհի մէջ տարածուած լուրերը քիչ նպաստաւոր են մեզ։ Մաքինլիի վերընտրութեան օգնելու համար է միայն որ Զօր. Օդիս իբրև յաղԹութիւն կ'ծանուցանէ իր պարտութիւնները։ Այս պահուս Մանիլա զրկուած հիւանդներուն և վիրաւորներուն տեղ մնացած չէ։ Առօսէրոսի մէջ Ամերիկացիք ճշմարիտ զոհողութիւններ կ'ընեն։ Հողի ամէն մէկ կտոր շատ սուղի կը նստի իրենց։ Հրամատար Պիշօր, որ Գնդ. Պէլի հետ համախոհութեամբ կ'գործէ, վերջերս յարձակեցաւ Ֆլօրիտա Պլանքա գիւղին վրայ։ Կատաղի կռիւ մը տեղի ունեցաւ։ Եւ Ամերիկացիք արիւնալի պատերազմէ մը ետք միայն կրցան գրաւել մեր դիրքերը։ Այս յաջողութիւն, որ այնքան կարեւոր բան մը չէ, իրենցմէ 90 զինուորի կորստեան պատճառ եղաւ։ Ամերիկեան վաշտ մը, որ Բոլոյի մէջ հետազօտութիւններ կ'կատարէր, յարձակում կրեց հետեւակներու ջոկատէ մը։ Մերիններն այնքան արիութեամբ յարձակեցան որ Ամերիկացիք չկրցան դիմադրել ու փախան, պատերազմի դաշտին վրայ Թողլով իրենց վիրաւորներն ու ռազմանիւթերը։ Բօսաքի մէջ, կ'շարունակէ Ականսիլօ, ամերիկեան զօրաբաժին մը, որ իր դափնիներուն վրայ հանգչած էր, ախորժելի բան մը նկատեց գետին մէջ երթալ լուացուիլ այնքան յոգնութիւններէ ետք, բայց երբ այս բարի Ամերիկացիները ջուրին պատճառած Թարմութիւնը կ'վայելէին հանդարտօրէն, գնդակներու տարափ մը սկսաւ տեղալ մերձակայ բլուրէ մը։ Ընդհանուր խուճապ մը տիրեց։ Գնդ. Պէլ, հրացանաձգութիւնն իմանալով, իր մարդոց օգնութեան եկաւ։ Այն ատեն մերինները յարձակեցան այս օգնական զօրքերուն վրայ։ Կատաղի կռիւ մը սկսաւ, որոյ մէջ Ամերիկացիք չարաչար յաղԹուեցան։ Անոնցմէ շատերն սպաննուեցան և շատեր ալ անձնատուր եղան։ Գնդ. Պէլ և իր եղբայր յաջողեցան խոյս տալ։ Աւելի մեծ յաջողութիւն մ'ալ ունեցանք։ Գրաւեցինք զրահապատ կառախումբ մը որ մեծաքանակ պաշար և ռազմանիւթ կ'փոխադրէր Մանիլայէ ի Սան Ֆէրնանտօ։ 300 Փիլիպպեաններ յարձակեցան անոր վրայ Մորիլոսյի և Մէյքանայանի միջև։ Ակինալտոյի բանակն այս պահուս կ'բաղկանայ 40,000 հոգիէ։ Ունինք նաև 95 Թնդանօթ, բացի անոնցմէ որ գրաւուեցան Ուրքանէդա Թնդանօթակիր նաւէն»։

ՊԱՏՆԷՇԻ ՆՈՐ ՄԵՔԵՆԱՅ ՄԸ.— Անգլիոյ պատնէշ շինող բանակին գնդապետներէն մին, գնդ. Թիմըլը, ուրբի նման նոր մեքենայ մը հնարած է որ պատերազմի դաշտին մէջ երբ պատնէշ շինելու հարկ ըլլայ, հարիւրաւոր զօրքերու, որմնադրաց նման գործելուն հարկ չմնար, վասն զի հազարաւոր մարդոց 12 ժամուան մէջ կատարելիք գործը, աս մեքենան շատ դիւրութեամբ քանի մը ժամուան մէջ կրնայ կատարել։ Մեքենան 4 ոտք խոր և 3 մղոն երկայն ակօս մը մէկ ժամի մէջ կ'փորէ։ Այդ ակօսը՝ մեքենային վրայ հաստատելով երբ մեքենան բանիցնես, երկիրը ճեղքելով պատռելով յառաջ կ'երԹայ։ Այս մեքենաներէն երկու հատ, հնարիչ գնդապետ Թիմըլըի հսկողութեան տակ գործելու համար, Անգլիայէն ճամբայ հանուեցան մօտերս, որպէս զի ներկայ Անգլօ—Պօէրական պատերազմի մէջ հարկ եղած ատեն գործածուի։

ԼՈՆՏՈՆԻ ՈՒՏԵՍՏԸ.— Բարիզի, Պերլինի, Պրիւսէլի, Վիեննայի ու Բեդերսպուրկի նման մեծամեծ քաղաքներու բնակիչներն ընդհանրապէս իրենց երկրին արտադրած բերքերով կ'սնանին, սակայն Լոնտոնի համար խնդիրը բոլորովին կ'տարբերի։ Հանդէսի մը յետագայ տեղեկութիւնները մեր ըսածը կ'հաստատեն, որով կ'ապացուցուի Թէ Լոնտոն իր ուտեստը բոլորովին կամ գրեԹէ բոլորովին օտար երկիրներէ կ'առնայ։ Պաշտօնական արձանագրութիւններէ հասկցուած է որ 1898ին 820,000 պուասօ (մէկ պուասօ 30½ լիպրա կ'կշռէ) խնձոր սպառած է որ ամբողջովին Քանատայէն ղրկուած էր։ Դարձեալ 117,848 պուասօ սալոր սպառեց որ ստացած էր Ֆրանսայէն ու Գերմանիայէն, 2,501,760 պուասօ նարինջ Սպանիայէն, 724,516 պուասօ լիմոն՝ Իտալիայէն, 435,646 պուասօ խաղող՝ Սպանիայէն ու Բորդուկալէն ստացած էր։ Նոյն տարին Լոնտոնի մէջ սպառած է նաև 1,014 797 պուասօ ուրիշ զանազան մրգեղէններ, ինչպէս չամիչ, Թուզ, նուշ, տանձ են, որք ղրկուած էին Թուրքիայէն, Ցունաստանէն, Սպանիայէն և մինչեւ իսկ Ֆէսէն։ Լոնտոնի ձուկի սպառումը միայն Անգլիայէն կ'հայԹայԹուի։ Տարեկան 200,000 Թոնօ ձուկ կ'սպառի Լոնտոնի մէջ, զոր Անգլիացի ձկնորսներ Անգլիոյ ծովերէն կ'բռնեն։ Լոնտոնի մէջ սպառած տարեկան երեք միլիոն 400,000 պուասօ (անգլիական գրիւ) ցորենին միայն 7,076ն Անգլիայէն, իսկ մնացածը Մ. Նահանգներէն, Ռուսիայէն, Հնդկաստանէն, Քանատայէն, Աւստրալիայէն ու Արժանթինէն կ'հայԹայԹուի։

ՎԱՅՐԱԳ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ ՄԸ.—Խօժէն Հիւպի անուն քսանմեայ չարագործ մը Բարիզի ծառուղիներէն միոյն վրայ անցորդ մը սպաննեց, ռիվոլվերի երկու հարուած պարպելով։ Ոստիկանք շատ դժուարաւ ձերբակալեցին զինքը որ կատաղի դիմադրութիւն մ'ըրաւ, շարունակ պոռալով «Կեցցէ՛ ծայրայեղութիւն»։ Պահականոցին մէջ մերժեց պատասխանել ոստիկանապետին հարցմանց։ Վրան խուզարկուելով զանազան անպէտ իրեղէններու հետ գտնուեցաւ նաև ռիվոլվերի տասներկու փամփուշտ։ Բայց հրացանը չկրցին գտնել։ Ամբոխին մէջէն էին մ'ըսաւ Թէ հարուածները պարպելէն ետք՝ կոյուղիի մը մէջ նետեց հրացանը։ Մարդասպանը բանտ առաջնորդուեցաւ։ Քիչ ետքն եկաւ հարցաքննիչ մը, զինք վերստին հարցաքննելու համար, բայց դարձեալ յամառ լռութիւն մը պահեց։ Երբ իր խցիկէն ներս կ'մտնէր յանկարծ ետին դարձաւ և գրպանէն հրացանն հանեց, զոր ոստիկանք չէին կրցած խուզարկութեան պահուն գտնել, և իր խցիկին պահապանին վրայ երկու անգամ կրակ ըրաւ։ Գնտակներէն մին գնաց մխուեցաւ պահապանին քունքին մէջ և միւսն ալ՝ պարանոցին մէջ։ Մարդասպանն օգուտ քաղելով պահապանին Թաւալգլոր իյնալէն՝ փորձեց փախչիլ, բայց հաւիւ մէկ երկու քայլ կրցաւ առնել, և զինք հալածողներուն ձեռք չիյնալու համար, ճակտին մը մտաւ։ Ոստիկանք կ'ջանային դուռը կոտրել. բայց մարդասպանը ներսէն սպառնաց որ առաջին ներս մտնողը գնտակահար պիտի ընէր։ Ասոր վրայ ոստիկանք ետ քաշուեցան և որոշեցին սպասել, որ մարդասպանը չփախցնեն։ Քիչ ետքը ճակտիճէն հրացանի պայթիւն մը լսուեցաւ, որուն յաջորդեց ծանր մարմնի մը անկման յառուցած աղմուկը։ Սպասող ոստիկանք կարծեցին որ մարդասպանն անձնասպան եղաւ, բայց կասկածելով որ նոր խաղ մը չըլլա՞յ այս, քանի մը վայրկեան համբերեցին։ Եւ իրաւ ալ քիչ ետքը լսեցին հրացանի բլրակին ձայնը։ Մարդասպանը վերստին կ'լեցնէր իր զէնքը, ոստիկանք դարձեալ հրաւիրեցին որ անձնատուր ըլլայ։ Մարդասպանը տեսնելով որ իր հնարք չյաջողեցաւ, անձնատուր եղաւ, և դուռը

[*].— Բարիզէ հեռագիր մը կ'ծանուցանէ Պօէրներուն մէկ յաղԹութիւնը՝ Զօր. Հուայդի այս յաղԹութենէն ետքը։ Բայց այս մասին Լոնտոնէ լուր չկայ այսօր։

կէ. մը բանալով, նախ զէնքը առաւ, և ետքն ալ ինք դուրս ելաւ։

ՃԳՆԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՍՏՈՐԵՐԿՐԵԱՅ ՎԱՆՔ ՄԸ.—Ռուսիոյ Քիէվ քաղաքին մէջ Տընիէբէր գետին եզերքը հաստատուած է ստորերկրեայ արտակարգ վանք մը որուն մէջ 1500 ճգնաւորներ կ՚ընակին։ Այս աճգին ստորերկեայ դամբարանին մուտքը կ՚բացուի Ռուսիոյ ամենաչքեղ եկեղեցիներէն միոյն՝ Քիէվի Մայր—Եկեղեցւոյն գետնափոր նկուղներուն մէջ։ Այս 1500 ճգնաւորները հասարակ մահկանացուներու պէս կ՚ուտեն ու կը խմեն։ Ամեն օր քառորդ ժամու չափ այդ գետնափորէն դուրս ելնելով մաքուր օդ շնչելու արտօնութիւն ունին։ Այս դամբարան այն վանքն է որ բուսական խորութեամբ երկրին ընդերաց մէջ փորուած է և կ՚կազմէ ընդարձակ գերեզմաննոց մը որ հինգ քիլօմեթր տարածութիւն ունի և ոլորոյ խորշերը միմիայն կանթեղով կը լուսաւորուին։

Այս կղերականք գրեթէ ամենքն ալ գիտական մարդիկ են, Իրենց ժամանակին մեծ մասը նուիրած են չափական գիտութեանց։ Տարրաբանութեան, բնագիտութեան և մեքենագիտութեան մէջ անթիւ գիւտեր ըրած են։

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՈՐԾԻՔ ՄԸ.—Գիտնոց քննութեան ու փորձի առեն ժիւրիններուն ու մասնագիտաց գործը դիւրացնելու մտօք, Նիւ Եօրքի բարձրագոյն դատարանի կողմանէ մինչ ցարդ գտնուածներէն աւելի կատարելագործեալ լուսանկարչական գործիք մը շինել յանձնարարուած է Մր. Կրօսէրի և Մր. Բինիի. Իւրաքանչիւր գործիքի համար 1000 Ֆր. ծախք պիտի ըլլայ, առանց շնորհիւ բնագրերուն ամէնէն նուրբ մասերն առանց չփոթելու կամ աւրելու, 3,000 անգամ պիտի մեծնան, այնպէս որ իւրաքանչիւր տառի մեծութիւն 4 ½ մեթր պիտի ըլլայ։ Դատարանն այսպիսի գործիքի մը պէտք տեսաւ իրեն ներկայացած 110,000 ֆրանց չէքի մը խարդախութեան դատին առթիւ. վասն զի այնքան ճարտարօրէն խարդախուած էր այդ չէք որ ո՛ եւ է կերպով չհասկցուեցաւ խարդախեալ ըլլալը, մինչեւ որ այդ նոր գործիք շինելով խարդախութիւնը երեւան ելաւ։

ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐ ՈՒ ԱՆՁՐԵՒ.—Կ՚ըսուի թէ ամէն մեծ պատերազմներէ վերջն անձրեւ տեղատարափներ եկած են, Վաթէրլոյի պատերազմին հեղեղանման անձրեւներ տեղացած է. Նոյնպէս Ամերիկայի հիւսիսայնոց ու հարաւայնոց պատերազմի առեն մեծ ճակատամարտներէն ետքն առատ անձրեւ տեղացած է։

ԳԵՏԻ ՄԸ ԱՆՀԵՏԱՑՈՒՄԸ.— Բնութեան ամէնէն աւելի դիտողութեան արժանի դէպքերէն մին այս անգամ Մեքսիկոյի մէջ պատահած է։ Րիօ Կրանտ ու Բէչօս գետերուն մէջ տեղն 300 մղոն երկայնութիւն ունեցող գետ մը կար որ հիմա բոլորովին անյայտացած է. կարծես երբեք առաջուց գետ չկար։

ՍԱՐԴԻՆ ՄՆՈՒՆԴԸ.—Եթէ մարդս իր մեծութեանն ու ծանրութեանն համեմատութեամբ՝ սարդին քանակչափ ժամուան մէջ առած սնունդին չափով սնունդի պէտք ունենար, յայնժամ նախաճաշի առեն պէտք էր հորթ մը լման ուտեր եւ ճաշի առեն հորթ մը և հինգ ոչխար. իսկ ընթրիքի առեն երկու եզ, ութն ոչխար, չորս այծ եւ չորս տակառ ձուկ առնելու էր։ Փառք տանք Աստուծոյ որ սարդին ախորժակը մեզի չէ պարգեւուած։

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ
Բազմագոյն ու սիրուն
և այլ
ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐ
ԱԺԱՆ
Դիմել ի վաճառատուն
Ա. Մ. Գարիպեան Թիւ 44
Եիւքսէք գալտըրըմ, Ղալաթիա
[Aux Artieles de Beaux Arts]
Վաճառատունը կիրակի օրերը բաց է.
10—10

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌ
ՎԱՀՐԱՄ Տ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանելու արգոյ հասարակութեան թէ Պոլիս, Սուլթան-Համամի բաղնիքին կից, թիւ 76 նախկին Գօրանեան թղթավաճառատունը, որ արդէն բոլորովին իր հաշւոյն փոխանցուած է, դրուած է նոր ուղղութեան մը մէջ և կ՚պարունակէ գրական պիտոյից վերաբերեալ Եւրոպական ընտիր և ճոխ ապրանքներ, հաշուետումարներ, թղթակցութեանց (քօփի) և այլ զանազան տետրակներ, նոր տարւոյ շնորհաւորութեան քարտեր, պատի և գրպանի օրացոյցներ ևլն։

Վաճառատունս կ՚ստանձնէ նաեւ Տպագրութեան, վիմագրութեան և կազմարարութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ յանձնարարութիւններ, զորս պատրաստ է կատարել ամենայն փութաջանութեամբ և ճշտապահութեամբ։

Վաճառատունս առաջին նպատակն է ըստ ամենայնի գոհացնել իր արգոյ յաճախորդներն, այնու վստահութեամբ որ ինքն ալ փոխադարձաբար պիտի վայելէ անոնց քաջալերութիւնը։
20—8

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը կատարուեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ բազմած, հանդիսաւոր թափորով նոյն մզկիթը գնաց և ուրբաթի աղօթքը կատարել ետքը, նոյն թափորով կայս. Պալատ վերադարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կ՚գտնուէին անգլիական և իտալական դեսպանատանց պաշտօնեաներուն հրամատարները, Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութեան տնօրէն Մ. Կրօս, Թրամուէյի ընկերութեան տնօրէն Մ. Բէրտիքարիս և բազմաթիւ օտարազգի հիւրեր, որոնք ոմանք կայս. մեծարանաց արժանացան սեննեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ։

ԿԱՅՍ. Ե. ՁՈՐԱԲԱՆԱԿԻՆ (Եմէն) համար երաժշտական նոր գործիներու պէտքն զգալի եղած ըլլալով, Սպարապետութիւնը՝ Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ՝ ձեռնարկած է հարկ եղած տնօրինութիւնն ընել այս մասին։

ԹԻՒՐԽԱՆ ՓԱՇԱ եւ Նուրի պէյ, որոց Լա Հէյէ մեկնած ըլլալը ծանուցած էինք արդէն, Բշ. օր մայրաքաղաքս կ՚ապասուին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան Բոզվաօ պահականաւը մօտերս Թուլօն պիտի երթայ և իրեն պիտի յաջորդէ Ֆօռպէն յածանաւը, որ 1890ին ծովակալ Տիւրէռէն մայրաքաղաքս բերած է։ Ֆօռպէն 1848 թօնօ տարողութիւն ունի և 190 նաւաղ կ՚պարունակէ։

ՀՆԱԽՕՍԱԿԱՆ.— Գրած էինք թէ անցեալները Պաղտատի շրջակայքն հին պատի մը տակէն պզտիկ կարաս մը գտնուած էր, որ կ՚պարունակէր Ապպասեանց ժամանակէն մնացած կարգ մը ոսկեդրամներ։ Այս առթիւ Պաղտատի մէջ յատուկ մասնախումբ մը կազմուած է, որ փութոյ պնդութեամբ առաջ կ՚տանի խուզարկութիւնները։ Այս ոսկեդրամները, որք արեւելեան պատմութեան տեսակէտով մեծ արժէք կ՚ներկայացնեն, Պոլիս պիտի ղրկուին կայս. Թանգարանին մէջ պահուելու համար։

ՁԵՌՆՀԱՍ իշխանութիւնն ազգաբարեց ամէն կողմ որ կառավարական պաշտօնատանց կողմէ գնուած կալուածներն հարկ է կայս. կառավարութեան անուամբ արձանագրել և այն կերպով միայն կալուածական մուրհակ ստանալ։

ՔԱՐԻՒՂԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Յայտնի է թէ քարիւղի գինն հետզհետէ կ՚բարձրանայ մայրաքաղաքիս մէջ, և թէ այս բարձրացումէն կ՚օգտուին կարգ մը անխիղճ չահադէտներ։ Բայց այս օրերս Կեսարիոյ մէջ քարիւղն այնքան վրայ դրած է որ մէկ սնտուկը մինչեւ յիսուն ղրչ.ի ծախուիլ սկսած է, եւ տեղւոյն Առեւտրական Սենեկի վարչութիւնն հեռագրու դիմած է մայրաքաղաքիս Առեւտրական Սենեկին, որպէս զի ազդու դարման մը խորհուի այս մասին։ Իգտամ այս բարձրացումը դարձեալ չահադէտներու անխղճութեան վերագրելով հանդերձ, կ՚ըսէ թէ որովհետեւ քարիւղը Մերսինի եւ Տրապիզոնի ճամբով կ՚ղրկուի ի Կեսարիա, բնական է որ փոխադրութեան ծախքերու չատութիւնն արգելք ըլլայ քարիւղին աժան ծախուելուն դէմ, եւ հետեւեալ եզրակացութիւնը կ՚ընէ.—«Աղեքսանդրիայէ մինչեւ Պաղտատ 16 հատ քարիւղի ակեր կան, որք կ՚հոսին եւ կ՚սպառին վայրապար, որովհետեւ ժողովրդին պէտքերուն համապատասխան չափով չունինք փոխադրութեան միջոցներ։ 1885ին հրատարակուած վիճակացոյցէ մը կ՚տեսնուէր թէ նոյն տարին արտասահմանէն 545,029 քիլօ տակառով և 2,234,237 քիլօ ալ սնտուկով քարիւղ բերուած էր մայրաքաղաքս, ինչ որ 500,000 ոսկիի չափ գումար մը կ՚կազմէր։ Բայց կ՚ցաւինք որ այդ թուականէն ի վեր ներածումն ո՛րչափ աւելցած է, նոյն համեմատութեամբ ալ պակսած է ներքին հարստութիւնը։ Այս իրողութիւններ ցոյց կուտան թէ ո՛րքան բաղձալի բան է Պաղտատի երկաթուղիին պէս հանրօգուտ շինութեանց բազմացումն ու տարածումը Թուրքիոյ մէջ։»

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐՈՒ Բաֆրայով տիրացողներէն ոմանք՝ իրենց հողերը գերեզմանատան վերածելու համար կ՚ուզեն որ եկեղեցւոյ մը կամ ուրիշ ո՛ և է հաստատութեան մը վագֆ ընեն զանոնք։ Արդ, Կայսերական Դիւանը նկատի առնելով Հողային կանոնագրի որոշ մէկ տրամադրութիւնը, ձեռնհաս պաշտօնատան ծանուցած է թէ անոնք որ Բաֆրայով պետական հողերու տիրացած են ու կ՚ուզեն վագֆ ընել զայնս, հարկ է որ Բաֆրայէն զատ կայսերական Ֆէրման մ՚ալ ունենան ի ձեռին։ Այս տնօրինութիւն Պետական Խորհրդոյ հաւանութեան եւս արժանացած ըլլալով, Մեծ-Եպարքոսութեան կողմէ հարկ եղած զեկոյցն եղած է առ որ անկ է։

ՊՈԼՍՈՅ քարափի գործաւորներէն երկու խումբեր երէկ Ղալաթիայէ անցած ատեննին, երկու խմալցիներ անոնցմէ միոյն վրայ յարձակելով մին ծեծելով և միւսը դաշոյնով կը վիրաւորեն զայն։ Վիրաւորեալն խոկոյն կ՚փոխադրուի մօտակայ դեղարան մը, ուր հարկ եղած դարմանները կը տրուին։ Ոստիկանութիւնը չարագործները կ՚փնտռէ։

ՏԻՒՊՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Սուտանի երկաթուղին մինչեւ Հալֆայա գիւղն հասեր է։ Առաջին կառախումբն Յնվ. 2ին ժամներ է նորաշէն կայարանը։

—Տ. Կոճամ եպիսկոպոսի ընտրութեան համար Եգիպտոս եկած Հապէշական պատուիրակութիւնը դէպ Գահիրէ կ՚մնայ։ Պատուիրակութեան անդամք յունվ. 25 ին պիտի մեկնին Ատիս—Ապապա։ Հապէշաստանի թագաւորը Խփոններու Նորընտիր Պատրիարքին նամակ մը գրելով, յայտնած է թէ մօտ օրէն զինք պիտի կրենայ տեսնել Եգիպտոսի մէջ։ Եւ—Ահրամ թերթը կ՚ըսէ թէ Մենելիք երբ Եւրոպա ճամբորդութիւն կատարէ, քիչ մը ատեն ալ Եգիպտոս պիտի մնայ։

—Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը Խարթումէ հեռագիր մը ստացած է, որ կ՚ըսէ թէ Վերին Նեղոսի ջուրերը կ՚նուազին։ Կապոյտ Նեղոսի վրայ հաղորդակցութիւնք ընդհատուած են։ Սպիտակ Նեղոսի ջուրերը թէեւ կ՚նուազին, բայց գետը դեռ նաւարկելի է, բացի Խարթումի եւ Հարաւային մասին մէջ գտնուած ճիւղէն, ուր մտադրութիւն կայ ջրանցք մը բանալ։

ՇԻՐԲԷԹԻ Վարչական ժողովն առաջարկած էր Մահմուտէի Վարչութեան նման կրկին գին պահանջել այն ուղեւորներէ, որք առանց տոմսակ գնելու շոգենաւ կ՚մտնեն։ Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութիւնը նկատելով որ բանաւոր հիմ մը չկայ այս որոշման մէջ, անընդունելի դատած է զայն։

ԱՅՏՐՆԻ գետնաշարժը, որ ժամանակէ մի վեր դադրած էր, անցեալ ուրբաթ օր դարձեալ սկսեր է և տեւեր է մինչև Բշ. օր։ Ամսոյս 24ին, 25ին և 26ին Պալաթճըգի, Մօրալիի, Տէյիրմէնճիքի, Տէնիզլիի, Ազիզիյէի և այլ տեղերու մէջ եւս թեթև եւ սաստիկ ցնցումներ զգալի եղեր են։

ԼՐԱԳՐԱՑ ԲՈՒՆԻ մասին Իգտամ դարձեալ գանգատ յայտնելով, կ՚ըսէ թէ թուղթին և մանուածապատ տպագրական թուղթին գինն հետզհետէ վրայ կ՚դնէ մեր հրապարակին վրայ, որովհետեւ Եւրոպայի մէջ թէ՛ նախնական նիւթերն և թէ աշխատաւորաց վարձքն թանկացած են։ Եթէ այս բարձրացում շարունակէ, կ՚յարէ մեր թուրք պաշտօնակից, Օսմ. մամուլը, որ բուլի տուրքին ծանրութեան տակ ճնշուած ճզմուած է արդէն, ո՛չ միայն զուրկ պիտի մնայ զարգացման և յառաջդիմութեան բնական իրաւունքէն, այլ պիտի ստիպուի դադրեցնել իր հրատարակութիւնը։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ Պարտուց Վարչութիւնն որոշած է որ այն պաշտօնեայք, որք իրենց ամսաթոշակէն զատ եկամուտ չունին, իրենց ամսաթոշակին կէսին չափ պարգեւ ստանան։

ՄԻՏԻԼԼԻՒ ՕՃԱՌՆԵՐԸ.— Միտիլլիէն անցեալ տարի Պոլիս ներածուած 3,000 պարկ օճառներու մէջ 60% հողային նիւթեր գտնուելուն պատճառաւ, որոշուած էր այդ օճառներու արտածումն արգիլել։ Բայց յետոյ նկատելով որ կղզւոյն ժողովուրդն իր ապրուստի միակ միջոցէն պիտի զրկուի, նոյնպէս որոշուած էր այդ 3000 պարկն ընդունիլ, պայմանաւ որ օտար նիւթեր չխառնուին այլ եւս օճառներուն մէջ։ Բայց կ՚երեւի թէ կղզեցիք այս թոյլտուութիւնը չարաչար գործածել ուզելով հողային նիւթերու քանակութիւնն 80—90%ի բարձրացուցած են, ինչ որ առիթ կուտայ Սապանճի ձեռնհաս իշխանութեան ուշադրութիւնն հրաւիրել։

ՊՈԼՍՈՅ մաքսատունն հասած ճարճարքնները տարրալուծմամբ բամպակի իւղ երեւան ելած ըլլալով, Մաքսային վերատեսչութիւնն որոշեց անոնց ներածումն արգիլել։

ՎԱՆԻ մէջ արմտեաց գինը չափազանց բարձրացած է։

ՕԳՏԱԿԱՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ.—Անատօլուի և Րումէլիի երկաթուղեաց ընկերութիւններն արտօնութիւն ստացած են երկաթուղւոյ գիծերուն անցած տեղուանքն արմտիքի խոշոր մթերանոցներ հաստատելու։ Այս կերպով թէ՛ փոխադրութիւններ պիտի դիւրանան և թէ երկրագործները պիտի օգտուին իրենց ապրանքներէն։ Քըրք Քիլիսէի մէջ այսպիսի մթերանոց մը հաստատուած է արդէն։

ԿՈՐՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒ.—Դեռ ո՛ և է լուր չկայ Ֆրանսական Բիէռ-լը Կռան շոգենաւէն, որ երկու շաբաթ առաջ արմտիք և 4,000ի չափ ոչխար բեռցած Օտեսայէ Ճէզայիր կ՚ուղեւորէր։ Առնուած միակ լուրը սա է թէ Դարտանէլի նեղուցէն կրցած է անցնիլ։ Կ՚կարծուի թէ Բիէռ-լը-Կռան փոթորկի բռնուելով ընկղմած ըլլայ բաց ծովու վրայ, որովհետեւ Մէսաժըրիի շոգենաւ մը Մարսիլիայէ դարձին տեսեր է որ բազմաթիւ ոչխարներ կը ծփան ծովուն ջրերուն վրայ։ Այս շոգենաւ 3,550 թօնօ տարողութիւն ունէր։

ՏՈՒՎԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾ.—Մախուսէի 4 թիւ շոգենաւը երէկ զարնուեցաւ Ուն—Գաբանի նաւամատոյցին պատկանող ցռկանաւու մը, որ առագաստ պարզած կ՚յառաջանար դէպ ի Նաւահանգստի պաշտօնատան կողմը։ Ցռկանաւը ջուր առնել սկսելով, քանի մը վայրկեանի մէջ ընկղմեցաւ։ Նաւազներն ազատեցան, բայց մէջի պարունակութիւնը ցռկանաւին հետ մէկտեղ ծովուն յատակը գնաց։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ամեն. Ս. Պատրիարքն երէկ կայս. Պալատէ վերադարձին ուղղակի Պատրիարքարան գնաց, ուր գիշերեց։ Ն. Սրբազնութիւն այս առաւօտ Ներկայ գտնուեցաւ Մայր Եկեղեցւոյ արարողութեանց և քարոզեց, Նոր Տարւոյ առթիւ շնորհաւորելով ներկայ ժողովուրդը, և վերջացուց բարեմաղթութեամբ և բարեբաստիկ Նոր տարի մը մաղթելով ժողովրդեան։ Այսօր Ն. Սրբազնութիւն Պատրիարքարանի մէջ պիտի ընդունի Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան, քահանայից և շրջակայ Թաղ. Խորհրդոց շնորհաւորութիւնները։ Այսօր Պատրիարքարանէն շնորհաւորական հեռագրեր պիտի ղրկուին Ս. Հայրապետին և Երուսաղէմայ Պատրիարքին։

—Գոհութեամբ կ՚լսենք թէ՝ Գատը գիւղի Թաղական Խորհուրդն ու Հոգաբարձութիւնը, Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ, 60ի չափ երկսեռ աղքատիկ տղայոց հագուստ և կօշիկ բաշխած, և այս տօնական օրերուն դպրոցական տղաքն ուրախացուցած են։

—Ատաբազարի պատուաւոր ազգայիններէն Գրիգոր էֆ. Նազարէթեան մեզ ղրկած է մէկ լիրա գաւառացի կարօտելոց համար։ (Յանձնեցինք Ս. Պատրիարքին։)

—Վանայ այցելու հօվիւ Տ. Ներսէս Եպս. Ս. Հայրապետին եւս դիմում ըրեր է տեղւոյն կարօտելոց ի նպաստ։

—Ռոտոսդոյէ կ՚գրեն մեզ.—«Որդեւոց Որոտման տօնին օրը տեղւոյս Ս. Յովհաննեան ազգ. մայր-վարժարանին անուան տարեդարձն ըլլալով, Նոյն օր բոլոր աշակերտք և աշակերտուհիք, ինչպէս և ուսուցչական մարմինը Ս. Հաղորդութիւն առին։ Նոյն օրուան պատարագիչն էր Առաջնորդ Սրբազան, որ պարագային յարմար քարոզ մ՚ալ խօսեցաւ։ Եկեղ. արարողութեանց աւարտումէն ետք, վարժարանի մեծ սրահին մէջ դպրոցական հանդէս մ՚ալ կատարուեցաւ, որուն կ՚նախագահէր Առաջնորդ Գեր. Տ. Յովսէփ Եպս.։ Աշակերտաց կողմէ արտասանութիւններ եղան եւ ճառեր կարդացուեցան։ Վարժարաններու տեսուչ Միհրան էֆ. Անանեան պատմական հակիրճ տեսութիւն մ՚ըրաւ Ռոտոսդոյի Հայ գաղթականութեան ծագման և վարժարանին զանազան չրջաններու մէջ կրած փոփոխութիւններու վրայ, ինչպէս նաեւ վարժարանին անուան վրայ հմտալից բանախօսութիւն մը արտասանեց։ Հանդէսը վերջացաւ նախագահ Սրբազան Հօր բարեմաղթութիւններով, և երկսեռ ժողովուրդը մեկնեցաւ գոհ սրտով։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Քէօթահիոյ առաջն. Տեղապահ Գեր. Մկրտիչ Վ. Աղաւնունիի «Երկու խօսք վիճակաւոր եկեղեցականներու» վերնագրով կարեւոր մէկ յօդուածը կարդացի Բիւզանդիոնի մէջ (Թիւ 966)։ Մեր մասին չայլուած գովեստներուն՝ և մեր իրաւագիտական գրեանց մասին ըրած գնահատութեան համար կ՚փութամ մատուցանել իմ յատուկ շնորհակալութիւններս։ Ն. Գերապատուութեան հետ անձնական ո՛ և է ծանօթութիւն չունենալով հանդերձ, այս սիւնակներուն մէջ իր օգտակար յօդուածներն յաճախ կարդալու առիթն ունենալուս, իբր հմուտ և իր պաշտօնին գիտակցութիւնն ունեցող եկեղեցական, անունն ի վաղուց համակրելի էր դարձած մեզ։

Կ՚ձայնակցինք յարգելի եկեղեցականին և կ՚յաւելունք թէ երկրին օրէնքներուն ըստ կարի հմուտ լինելն ոչ միայն վիճակաւոր եկեղեցականաց, այլ բոլոր եկեղեցականներուն համար անհրաժեշտ պէտք մ՚է. այո՛, մեր գործերէն Հօքուք Ժուշ—վէքէֆն որ հասարակ ժողովրդեան ծառայութիւն մը մատուցանելու յատուկ դիտաւորութեամբ, կարելի եղածին չափ պարզ և դիւրահասկնալի ոճով պատրաստուած է, կ՚յուսամ թէ եկեղեցականաց այդ պէտքին ալ լիովին գոհացում կրնայ տալ։ Նոյն գործը թէև ազգ. վարժարաններու համար իբր դասագիրք բոլորովին յարմար չդատուեցաւ Ուսումնական Խորհուրդէն, սակայն ինչպէս որ ուրիշ առթիւ ալ ըսած ենք, մեզ մը բարձր. վարժարանք արդէն կ՚գործածեն զայն, դպրեվանքն ինքնաբերաբար ընդունած է այդ գիրքն։

Մեք այս տողերը գրելով, նպատակ և պէտք չունինք [illegible] ընելու մեր այդ հեղինակութեան համար, որ սպառելու մօտ է. այլ նոյն իսկ եկեղեցականի մը այդ անակնկալ արդարադատ փափաքն առիթ տուաւ մեզ յօժարութեամբ յայտարարելու թէ՝ եկեղեցականաց դասուն փոքրիկ ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալու և աւելի դիւրամատչելի ընելու համար, պատրաստ ենք զգալի զեղչ մ՚ընել, այսինքն Հօքուք Ժուշ—վէքէֆն՝ որ ծախուի Պոլսոյ մէջ 15, իսկ ի գաւառս 17 ղչ.ի (փոստի ծախքը մեր վրայ) կ՚խոստանանք միայն 10 ղրչ.ի տալ եկեղեցականներուն՝ թէ՛ ի Պոլիս և թէ ի գաւառս հաւասարապէս. (10 հատ 40 փարանոց փոստի փուլը 10 ղրչ.ի հաշուով), պայմանաւ որ գնող եկեղեցականը՝ անձամբ կամ գրով ուղղակի մեզ դիմէ ի Ղալաթիա, Սեղբօս Խան թիւ 10, որով համոզուինք թէ մեր այս յայտարարութիւն՝ չարաշահութեան առիթ չպիտի ընծայէ։

Ա. Ց. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ ՊԱՆՔ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 15

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1828 — 1828 L'UNION DE PARIS — ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

Դրամագլուխ և պահեստք	Ֆր. 94 Միլ.	Դրամագլուխ և պահեստք	Ֆր. 135 Միլ.
Հասոյթ 1896 տարւոյ	» 18 »	Հատուցած վնասք	» 90 »
Հատուցած վնասք	» 215 »	Ապահովագրեալ գումարք	» 246 »

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ.
Թուրքիոյ գործակալութեան Տնօրէն Տ. ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Կենաց ճիւղին տեսուչ Տ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Կալաթիա, Թահմիսճիօղլու Խան, Օսմ. Պանքային քով

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՋՕՐ. ՊՈՒԼԼԸՐ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 12 Յնվր.— Հեռագիր մը կ՚ծանուցանէ թէ Ջօր. Պուլլըր յաջողեցաւ Դուկէլայի հարաւային եզերքը գրաւել և տիրել Բօդկիդեր Տրիֆդ կամուրջին։ Մանրամասնութիւնք կը պակսին։

(Ծ. ԽՄԲ.— Ջօր. Պուլլըր արդէն Դուկէլայի հարաւային կողմն է։ Ուստի, Հեռագրին գործածած բացատրութիւնը սխալ է։ Արդեօք կամուրջին դիմացի կողմն անցնիլ յաջողեցա՞ւ ըսել կ՚ուզէ։ Պուլլըր Դուկէլայի հիւսիսային՞ կողմն է արդէն։ Այդ չգիտենք։ Բուցէ ըսել կ՚ուզուի թէ Պուլլըր գրաւեց Պօէրներուն Դուկէլայի հարաւակողմն ունեցած ամրոցներէն մէկը, որուն վրայ խօսեր էինք անցեալ օր։)

ԼՈՆՏՈՆ, 12 Յունվ.— Հակառակ քանի մը թերթերու կողմէ հրատարակուած լուրին, ճշմարիտ չէ թէ Օրանժեանք հրաժարած ըլլան Անգլիոյ դէմ կռուելէ։ Օրանժեանք կ՚շարունակեն Թրանսվալի հետ միասին կըռուիլ թշնամւոյն դէմ։

—Պատերազմական պաշտօնատունը հրատարակեց Անգլիացիներուն մինչեւ այսօր ըրած կորուստին պաշտօնական մէկ ցուցակը։ Վիրաւոր կամ սպաննուածներու և անհետացածներու հանրագումարը 7147ի կ՚հասնի։ Լէտիսմիթի ճակատամարտին վերջին կորուստն այս հաշուոյն մէջ չէ։

—Ջօր. Պուլլըրի յաջողութեան լուրն ընդհանուր բարձրացում պատճառեց Սակարանի մէջ։

—Լէտիսմիթի վերջին կռուին մէջ, Անգլիացւոց կորուստն է 14 սպայ սպաննուած և վիրաւորուած, 800 զինուոր սպաննուած և վիրաւորուած։ Պօէրաց կորուստը, սպաննեալ և վիրաւոր, հազարի կ՚հասնի։

ՊՕԷՐԱԿԱՆ ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԻԶ, 11 Յնվր.— Բրիւքսէլէ Յունվ. 6 թուով հեռագիր մը կ՚ծանուցանէ թէ բուռն ճակատամարտէ մը ետքը Պօէրները գրաւեր են Լէտիսմիթի վրայ իշխող սարահարթն ու բլուրները։

ԱՆԳԼԻՈՅ Պանքային շաբաթական հաշուեկշռէն կ՚երեւի թէ մետաղեայ դրամն աւելցած է 1,231,000, առեւտրական թուղթերն աւելցած են 693,000 և պանքատոմսերու պահեստն աւելցած է 1,169,000 ոսկի, որով պահեստից համեմատութիւնն է 39.47։

ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻՆԵՐ

ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ ՄԱՌԱՆ

Ղալաթիա Եուսուֆ Իզզէտի խան Թիւ 2, և Մաքրիգիւղ Խնամբեան Միհրան էֆ.ի մթերանոցը.

Սուքիասեան էֆ.՝ ծանօթ Հայ գինեգործը, այս ձմեռ եւս ի վաճառ հանած է նախորդ տարիներէ աւելի ընտիր տեղական գինիներ՝ սպիտակ և կարմիր, զեղչեալ գիներով։

Սուքիասեան գինիներու յատկութիւնը վկայեալ է արդէն համբաւաւոր բժիշկներու կողմէ, կ՚արժէ գործածել Նոր Տարւոյ սեղաններու վրայ, նոր ոյժ և [illegible]ութիւն ստանալու համար։ 20—8

ՀՈՎԱՆՈՑՆ՝ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

Էն անհրաժեշտ պէտքերէն մէկն է հովանոցը, մանաւանդ արդի անձրեւոտ եղանակին համար։

«Վաղեմի հովանոցավաճառն Ղալաթիոյ» ՄԻՀՐԴԱՏ Վ. ՀԱՑԿԱԶՆ կը խնդրէ պէտք ունեցողներէն անգամ մը աչքէ անցունել իր հովանոցները և հինցած հովանոցները նորոգելու համար՝ կերպասներ։ Գիները, բաղդատաբար աժան։ Ղալաթիոյ կամուրջին դէմ 9 թիւ։

ՊՕՂՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ կօշիկի մեծ վաճառատան Ազգին համար տեսէ՛ք այս աւուր Դ. երեսին մէջ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	24 35
Ամէնէն բարձր գին	»	24 35½
Ամէնէն վար գին	»	24 34
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	125 ¼
Ամէնէն բարձր գին	»	125 50
Ամէնէն վար գին	»	125 ⅛

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 12 Յունվ.

Օսմ. Քօնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	45 50
» » » Գ.	»	25 63
» » » Դ. բաց.	»	22 50
» » » Դ. գոց.	»	22 50
Փոխառութիւն Պատաքա	»	82 50
» Օսմ. 3½%	»	95 —
Տէֆանս Լօն, Նոր փոխ".	»	100 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 62
Այտընի երկաթուղի	»	9 —
Եգիպտական միացեալ	»	104 —
Անգլ. Քօնսոլիտէ	»	99 43
Իտալական	»	91 75
Հելլենական 5%	»	40 —
Մօնօբօլ Հելլենական 4%	»	47 —
Ռանթ » 4%	»	33 50
Պուլկ. Փոխառ. 6% 1888	»	— —
» Նոր » 6% 1892	»	88 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 50
Դրամադեղչ		6 —

ՊԵՐԼԻՆ, 12 Յունվ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888 մարք		— —
Րումէլիի Երկաթուղի	»	123 —
Անատ. Երկ. պարտաթուղթ	»	— —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 285

ՓԱՐԻԶ, 12 Յունվ.

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ. բաց.	Ֆր.	22 85
Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ. գոց.	»	22 85
» » Բ.	»	46 75
» » » Գ.	»	26 —
Օսմանիյէ	»	418 25
Րումէլիի Երկաթուղի	»	128 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	566 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	100 07
Քրէտի Լիօնէ	»	1005 —
Պանք տը Բարի	»	— —
Իտալական Ռանթ	»	92 60
Սպանիական արտաքին	»	67 20
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 23
Դրամադեղչ	»	— —

ՎԻԷՆՆԱ, 12 Յունվ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	96 25
» Լոնտոնի վրայ	»	240 25
Րումէլիի Երկաթուղի	»	126 70
Օսմ. Ռէժի	»	136 —

ԼԻՕՆԱՆՏ Ընկերութեան Ալզէրիեն շոգենաւը, նաւապետ Տէքսդէր, դէպ ի Փետր.ի սկիզբն հոս կ՚սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՎԻԼ եւ ԸՆԿ.
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ղալաթիա, Եէմիշ Գալաւուզ, Թիւ 1, 2, 3

Անգլիոյ Շէֆիլտ քաղաքին Ճօն Նօվիլ և Որդւոց շինած դանակները եւ կ՚ծախուին Ղալաթիա Գէօրգ պէյ խանին մէջ, թիւ 1, 2, 3։ Դանակներուն վրայ գործարանին յատուկ մարքան կայ։ Ոմանք անոնց կեղծը շինելով կ՚ծախեն անգլ. կարգալ չգիտցողներուն։ Ասիկայ վնաս կ՚պատճառէ Նօվիլ գործարանին համբաւին։ Նոյն գործարանին շինածներն աստ՝ այս նշանները կ՚կրեն։ Կեղծը չգնելու համար, պէտք է փնտռել նոյն նշանները՝ Նօվիլի դանակներուն, մկրատներուն, ածելիներուն, դանակներուն վրայ։—Այս գործարան բացուած է 1700 Ապրիլ 26 ին։

Սիտնէյ Նօվիլ և Ընկ. Ներկայացուցիչն են Մինէրի հաշակաւոր Դրամարկղներուն, համակ պողպատեայ, որք կատարելապէս ապահով են հրդեհի և գողի դէմ։ Պաշտօնական վկայագրերով ապացուցեալ է Մինէրի Դրամարկղներուն այս առաւելութիւնը։

Այս անգլ. Վաճառատան մէջ կը ծախուին նաեւ ընտիր դգալ, պատառաքաղ, ամէն տեսակ սեղանի սպասք, նաեւ պաֆօնէ սպասք, սօսաններ, ցամաքային և ծովային զօրաց յատուկ թափծու պիտոյք, ընդօրինակիչ մեքենայք, գրի մեքենայ Րէմինկթօնի, մազի մեքենայ, ջաղացքի փոկերն և պողպատեայ գործիքներ, ևն. ևն։

Հեռաւոր տեղերէ ապսպրանք ընդփոյթ կ՚գործադրուին։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 13,959,969
ՀԱՍՈՅԹ 1898 ՏԱՐԻՈՅ 2,954,793

ՆՈՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,303,700
ՀԱՍՈՅԹ 1898 ՏԱՐԻՈՅ 1,129,500

Ընկերութիւնքս իրենց Կ. Պոլսոյ Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ բնգցէ՛ Հրդեհի, առնլի օգտակար եւ առանց դժուրութեան ամեն հիւրբ ամէն ընկերութեանց ռակերը, բաղդատութեամբ այն շոյարձակ ապահովութեան զոր կ'ընծայեն իրենց դրամագլխոց մեծութեամբ եւ իրենց գործառութեանց մեծութեամբ գործերու ճշդապահութեամբ. — Նաեւ երբ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն Հրդեհի ծիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած փոխան 31,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ չոգենաւերը եւ առագաստանաւերը մէջի ապրանքներն եւ դրամաբրածները խիստ օգտակար պայմանաւ. Գնոց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնալ ուղղուք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 21 եւ 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Թ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց.

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ՊԱՏՃԱՌԸ

Շատ մը հիւանդութեանց գլխաւոր պատճառն արեան տկարացումն է, եւ կամ՝ որ արիւնը այժ տուող միակ տարրն է, կամ բոլորովին սպառած է եւ կամ խիստ անբաւական չափով մնացած է արիւնին մէջ. Տժգոյն տղաք, օրիորդներ ու դեռահաս տիկիններ, որք իրենց տարիքին պահանջած կայտառութիւնը չունին, չափազանց աշխատութեան ու ծայրայեղութիւններու պատճառով հիւծած անձինք, բոլորովին տկարացած եւ առողջութիւննին խանգարուած ծերեր եւ վերջապէս բոլոր այս կարգի տկարութիւններ, ենթակայ են արիւնի տկարութեան. Ուրեմն պէտք է զօրացնել արիւնը, անուցանելով զայն երկաթով. Բուժումի այս տեսակին համար — որուն շատ մարդիկ կ'ինան պէտքն զգալ, քանի որ ամէնէն առողջ կազմուածքն իսկ ենթակայ է տկարանալու — անհրաժեշտ է գործածել կաթիլներու մէջ ամփոփուած ՖԵՐ ԲՐԱՎԷՆ. Հռչակաւոր բժիշկներ ՖԵՐ ԲՐԱՎԷՆ կ'յանձնարարեն վերը յիշուած պարագաներուն համար. Առողջութիւնը, այժն ու մարմնի գեղեցկութիւնը վերստանալու համար կը բաւէ քիչ մը ժամանակ այս դեղէն 15—20 կաթիլ առնել ամէն ճաշէ. 17

ՏՕՔԹՕՐ Կ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ որ 15 տարիէ ի վեր իբր բժիշկ, վիրաբոյժ եւ մանկաբարձ յաջողակութեամբը գոհ ըրած էր հասարակութիւնը, վերջերս ուղեւորութիւն մ'ըրած է Եւրոպա, ամէն ուսումնասիրելու վիրաբուժական գործողութեան վերջին կատարելագործեալ դրութեանց ամէն մանրամասնութիւնները [technique], եւ յաջորդաբար Եւրոպայի գլխաւոր բժշկական կեդրոններուն՝ ԷՏԻՆՊՈՒՐԿԻ, ԼՈՆՏՈՆԻ, ՓԱՐԻԶԻ եւ ՎԻԵՆՆԱՅԻ հիւանդանոցներուն մէջ, ժամանակիս են նշանաւոր վիրաբոյժներուն գործողութիւններուն մօտէն հետեւելով՝ ուսումնասիրած է, մանաւանդ կանանց ներքին գործարաններու եւ որովայնի վրայ կատարուած ամէն գործողութիւնները (Laparotomie) եւ ասանց պէտք եղած գործիքներն ալ հոգալով դարձած է իւր բնակավայրն՝ ԻԶՄԻՏ. Պատիւ ունի ծանուցանել թէ պատրաստ է դարմանել ամէն հիւանդները, կատարել ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւնն մարմնոյ որ եւ է մասին վրայ. Կ'տեղաւորէ կոտրած եւ խախտած ոսկորներն նորագոյն մեթոտներով. Մասնաւորապէս յանձն կ'առնէ դարմանել ԿԱՆԱՆՑ ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնները՝ էն կատարելագործեալ կերպով.

Ամէն Ուրբաթ ձրի կ'դարմանէ աղքատաց ԱԿԱՆՋԻ, ԲԹԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւնները եւ վիրաբուժական գործողութիւն կ'կատարէ. 75

ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դժուարամարսութիւնը, ստամոքսի քացխելը, փսխելը, խիթերն ու ախորժակի պակասը, առողջութիւնը խանգարելով մարմինը կը փճացնեն. Ստամոքսի հիւանդութիւնները ընդհանրապէս յամառ կըլլան եւ հետեւաբար դժուար կը բժշկուին. Բարիզի առաջնակարգ բժիշկներէն Բրօֆ. ԹԻՋԻ երկար փորձերէ ու աշխատութենէ վերջ յաջողած է պատրաստել ԷԼԻՔՍԻՐ ԹԻՋԻ անուն դեղ մը որ ամէն կարգի ստամոքսի հիւանդութիւնները բուժելու հրաշալի յատկութիւնն ունի. Մարդուս մնունդը կազմող ալիւրային, մսային եւ իւղային նիւթերը մարսելու համար ստամոքսին մէջ զատ զատ գործարաններ կան, որոնց իւրաքանչիւրին մէջ պատրաստուած խմորը իր ճիւղին յատուկ մնունդը մարսելով արիւնի, միսի եւ ոսկորի կը վերածէ զայն. ԷԼԻՔՍԻՐ ԹԻՋԻՆ ամէն կարգի մնունդները մարսեցընող այս երեք խմորներն ալ կը պարունակէ իր մէջ եւ ստամոքսի ամէն տեսակ հիւանդութեանց, դժուարամարսութեան համար փորձուած ու անվրէպ դարման է. Կը ծախուի մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու դեղարաններուն ու մթերանոցներուն մէջ.

ԿՐԷՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԿԱՎԳՐ. ԸՆԿ. Ի ԼՈՆՏՈՆ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
ՀՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼՔԻ
ԲԷՇԴԱ V, ՖՐԱՆՑ ԽՕՋԷՖՍԹԱՋ 6
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՇԷՆՔԻՆ ՄԷՋ

Բուտափեշտ

1898 Դեկա. 31ին Ընկեան

ՊԱՏՐԱՍՏ ԴՐԱՄՆ էր	168,924,140
Տարեկան ԵԿԱՄՈՒՏ բերմ ներէ եւ տոկոսներէ	29,765,473
Ընկ. եան հիմնարկութենէն (1848) ի վեր ապահովագրական պայմանագրերու համար եղած ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ	362,853,507
1898 տարւոյն մէջ Ընկերութիւնը 6612 ապահովագրեր յանձնած է, որոց ապահովագրեալ դրամագլուխն է	58,680,009

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել Ընկ. եան Հունգարիոյ եւ Արեւելքի ներկայացուցիչներուն որք ընդարձակ տեղեկութիւններու հետ պիտի տան նաեւ Ընկ. եան սակագիները.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան 7 մէճ. 6 ամս. $3^1/_2$. 3 ամս 2 Մ. Կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրշ. Արտասահման 40 ֆր. 6 ամս 20, 3 ամս. 10. Թղթատարի ծախք մեր վրայ ի Բասմ Լոքալէ.

ՃՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
ԱՄԵՆԷՆ ԱԶԴԵՑԻԿ ԴԱՐՄԱՆԸ

Ամէն մարդ գիտէ որ ջղային հիւանդութիւնները կը ծնին գլխաւորաբար մարմնի ու մտքի չարաչար աշխատութենէ, յոգնութենէ, հիւծումէ եւ ամէն կարգի զեղծումներէ. Ջղայինհիւանդութիւնները բուժելու համար մինչեւ ցարդ հնարուած դեղերն անբաւական եղած են իրենցմէ սպասուած արդիւնքն արտայայտելու, անոր համար որ վերոյիշեալ դեղերը ջիղերուն բնական այժը չէր կրցած վերանորոգել միայն պատրաստուած են. Բարիզի առաջնակարգ բրոֆեսէօռներէն Պ. ԲՐԻՆՆԻԷ, վերջին տարիներս հնարած է դեղ մը ՆԷՕՐՕԷԶԻՆ ԲՐԻՆՆԻԷ անուամբ, որ ոչ միայն տկարացած ջիղերը կը զօրացնէ, այլ բնական այժէն զատ նոր այժ կուտայ անոնց, որովհետեւ ինչ նիւթերէ որ կազմուած են ջիղերը, ճիշդ մի եւ նոյն նիւթերով բաղադրուած է այս ՆԷՕՐՕԶԻՆ ԲՐԻՆՆԻԷՆ. Երիտասարդական կորով ստանալու եւ ջիղերուն ի՛նչ աստիճան զօրացած ըլլալը հասկնալու համար, կը բաւէ փորձ մը ընել այս դեղէն.

Կէս գլխու ցաւը, ջղային հազը, երեսի ջիղերուն ցաւիլը, անքունութիւնը, ջղային տկարութիւնը, գիւրագրգռութիւնը, սրտի բաբախումն, այժասպառութիւնն եւ ուրիշ այս կարգի հիւանդութիւնները հիմնապէս կը բժշկուին ՆԷՕՐՕԶԻՆ ԲՐԻՆՆԻԷով, որ կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու դեղարաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ. 52—28

ՋԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ ԱՆՑՆԻՔ

Բարձր դասու ընկերութիւններու մէջ տեսակ մը գարեջուր կ'գործածեն, որ մարդուս քաղցր հաճոյք մը պատճառելով ստամոքսը կառողջացնէ եւ մարսողութիւնը կատարելապէս կ'դիւրացնէ. Ու եւ է պատճառաւ առողջ եղած անհանգստութիւն անմիջապէս կ'բժշկուի այս գարեջուրին շնորհիւ եւ մարդ նոր կեանք եւ այժ կ'ստանայ. Հասարակութեան ծանօթ է այս գարեջուր եւ աշխարհի առողջապահութեան ստամոքսի հիւանդութեանց եւ դժուարամարսութեան համար միայն այս գարեջուրը կ'յանձնարարեն որուն անունն է «Էփոպէ տը Մալթ Տէժարտէն». Կերարակուրէն առաջ Տէժարտէնի գարեջուրէն մէկ կամ երկու գաւաթ խմելով մարդս թէ՛ յոյժ կ'ախորժի եւ թէ ստամոքսին առողջութեանը ծառայած կ'ըլլայ. որովհետեւ գործածել սկսելուն պէս, ախորժակը կ'բացուի, կերած դիւրաւ կ'մարսէ, քունը կ'կանոնաւորուի, եւ մարմինը կը զօրանայ. Փափկաճաշակ անձանց եւ ստամոքսի հիւանդութենէ նեղուողներու կը յանձնարարուի որ փոխանակ ստորին գարեջուր գործածելով ստամոքսնին խանգարելու, Տէժարտէնի գարեջուրէն գործածեն, որ թէ իրենց զուարթութիւն պիտի պատճառէ եւ թէ ստամոքսնին առողջ պիտի պահէ. Կ'ծախուի ամէն դեղարաններու, դեղավաճառանոցներու եւ մեծ նպարավաճառանոցներու մէջ. ՏԷԺԱՐՏԷՆ անունը չկրող շիշերը կեղծ են. 13—13

ԼԱ ԲՈՒԷՎՈՒԱՅԱՆԴ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵԱՆՔԻ ՎՐԱՅ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ

Կ'ԳՈՐԾԷ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂԱԿԻ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԽՍԿԱԿԱՆ ՀԱԿԱԿՇՌՈՒՆ ՆԵՐՔԵՒ

Ընդհանուր կեդրոնատեղի, Լիօն, Օրէլ—տը—Վիլ փողոց, Թիւ 42

ԼԱ ԲՈՒԷՎՈՒԱՅԱՆԴԻ նպատակն է 12 տարիէն ԿՐԿԻՆ դրամագլխի տէր ընել ամէն անոնք որք մասնաւոր գումար մը խնայած են, տղայոց օժիտ մը ապահովել, ցկեանս հասոյթ յատկացնել՝ մեծամեծ յաւելումներով եւն. եւն.

Բազարջիւ երաշխաւորութեան՝ Ընկերութեան անդամոց դրամագլուխները՝ Պետական արժէթղթի վերածուած.

Արժէթղթերն ի պահ դրուած են Պանք տը Ֆրանսի մէջ, ընդ հսկողութեան Ընկերութեան անդամոց, ի ձեռն յատուկ յանձնաժողովոյ, նշանակեալ առեւտրական նախարարէն եւ Պետական ելեւմտից վերատեսչութեան կողմէ.

Անդամ կ'ըլլան ամսական 5 ֆրանքէ սկսեալ

Վճարմունք կ'կատարուին տասն տարի միայն.

Թուրքիոյ համար ընդհ. գործակալ Ն. ՖՐԱՆԿԻՒԼՈՖ
Ղալաթիա, Չէչէեան Խան, Ա. յարկ.

առին փորձառու պաշտօնեաներ

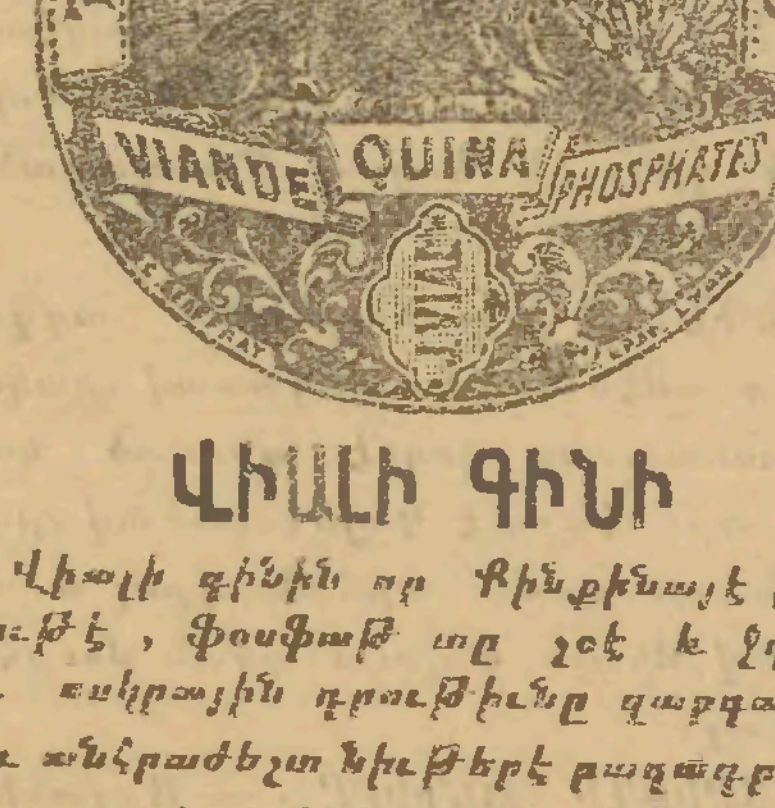
ՊՕՂՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Որ 16 տարիէ ի վեր Ղալաթիոյ եւ Բէյօղլի պատրաստ կօշիկի վաճառատանց իր սեպհական գործարանէն կը հայթայթէր եւրոպական նիւթերով պատրաստուած ամէն տեսակ կօշիկ արանց, կանանց եւ տղայոց, այս անգամ բացած է ի Ղալաթիա ԿՕՇԻԿԻ ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ մը, ուր նաեւ միշտ պատրաստ կը գտնուի ֆրանսական եւ անգլիական գործարաններէ բերուած ամէն տեսակ լօշիկ, ամէն տեսակ կաշիէ եւ լաթէ կօշիկներ, Բօտրինէտ լուստրին, վիտելօ, կլասէ, այծի մորթ, քարամանտոլ, եւ մետաքս, նաեւ զուտ քթանէ ամէն տեսակ ամէն գոյն, կտորով եւ պարզ կիսակօշիկներ. Ձմեռուան կարով եւ քամով Ցանձնարարութիւնք կը կատարուին նաեւ չափու վրայ. Ամերիկեան, անգլիական, գաղղիական առաջին կարգի գործարաններու լաստիքներ կ'գտնուին.

ԲԱՐԵՁԵՒՈՒԹԻՒՆ, ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ

50—38 [Քարաքէօյ, պօղչաճըլար փողոց Թիւ 15.]

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

Վիալի գինին որ Քինքինայէ, միսի հիւթէ, ֆոսֆաթ տը չօէ եւ ջղային ու ոսկրային դրութիւնը զարգացնելու անհրաժեշտ նիւթերէ բաղադրուած կազդուրիչ ըմպելի մ'է, ամէնէն ազդու դեղն է որ կ'բուժէ արեան աղքատութիւնը, դեղնութիւնը, քօշախտն, ստամոքսի ցաւերը, դժուարամարսութիւնն ու փորհարութիւնը. Նոր ապաքինողներ, ծերեր, կիներ, տղաքներ, ակոս կազմ ունեցողներ եւ տրտմութեան մէջ նիհարցող պատանիներ՝ գործածելով Վիալի Գինին, նոր այժ կ'ստանան. Կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու դեղարաններուն ու դեղավաճառանոցներուն մէջ. 53—1

ՏՕՔԹ. Ց. ԱՐԱՊԵԱՆ
ԾԱՆՕԹ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԲԱՐԻԶԻ
Ի ՄԷՐԷ ՏԸ ԲԷՐԱ, ԹԻՒ 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամ 9 էն 5 (Ը. Ե.).

Բչ. Դչ. Ուր. օրերը մինչեւ ցերեկ կէս գնով դարմանում.

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ.

ՑՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐԷՆ կ'խնդրուի թղթին միայն մէ՛կ երեսին վրայ գրել. Երկու երեսի վրայ գրուածները մեծ դժուարութիւն եւ յապաղում կ'պատճառեն.

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՔԻՒՉԻՒՔ–ԼՈՒՎՐ

Բէրա, Մեծ-փողոց, Թիւ 436
Ռուսական դեսպանատան դիմաց

	Ղրշ.
Պարզ ատամնահանութիւն	10
Առանց ցաւի ատամնահանութիւն	15
Ակռայ մաքրել	15
Ակռայ լեցնել արծաթով կամ ոսկրափոշիով	15
Ակռայ լեցնել ոսկիով	35
Ամբողջ ատամնաշար մը առնուազն	300
Մասնակի ատամնաշար, մէկ ակռան	15

Ծանօթ. — Ակռայ լեցնելու եւ կամ նորէն շինելու համար եղած յանձնարարութեանց կէսը կանխիկ եւ միւս կէսն ալ շինուելէն ետքը վճարելի է. 50

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերփուլ եւ Մէնչէսթըրէն ճամբայ ելլող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Մարիօզիս	5000	Թէյպըր	3000
Ֆայիլի	4500	Ֆէրօս	3000
Նուպօզըրիս	4200	Օսմանլի	3000
Էմէյսիս	3500	Թիպս	2500
Րամիսիս	3500	Կասքօնի	1500
Մինիս	3500	Կիէն	1500
Էնիւպիս	3000		

Դիմել առ Ժ. Վ. Ուիթթօլ եւ Ընկ.
Ուիթթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Սդրիթ, Լիվըրբուլ

ՆԱՄԱԿԻ ՓՈՒԼ. — Անոնք որ փոքր գումարներու փոխարէն նամակի փուլ կ'ղրկեն մեզ՝ պէտք է որ ապահովագրեն փուլ պարունակող նամակը. Այս առթիւ նաեւ կ'յիշեցնենք թէ փոքր գումարներու փոխարէն ՆԱՄԱԿԻ ՓՈՒԼ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 40նոց բուլը 20 ղշ.ի հաշուով միայն.

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի [7]

ԺՕՐԺ ՕՆԷ

ԱՆԴՈՒՆԴԻՆ ԽՈՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ա.

Հակառակ սրտիս բուռն յուզումներուն, այս խօսքերն այնչափ բնական շեշտով մը արտասանած էի որ Բէքդօր եւ իր ազգականը չկրցին բնաւ բան մը կռահել, ու խոստացան սպասել ինծ հոն, մինչեւ որ ես իմ «սիրահարի հետապնդումս» կատարէի.

Դուրս ելայ պանդոկէն. Բախտս ժպտած էր. Առանց բան մը զգալի ընելու, օձիքս կրցած էի ազատել անոնց ձեռքէն. Հիմակ կ'մնար երգչուհւոյն անցքին վրայ գտնուելու առիթը ձեռք ձգել.

Պանդոկին դռնապանը, խոշոր տալարի մը հնչիւնն իմանալուն պէս, հաճեցաւ մանրամասն տեղեկութիւն տալ ինծ. Ցայտնեց թէ Ճէնի Հօուըքինս պանդոկին դուրսի կամարին տակ կառքէն կ'իջնէր, թէ դրան նրբանցքներէն անցնելով սանդուղէն ուղղակի վեր կ'ելնէր եւ թէ ներկայացումն աւարտելու մօտ ըլլալով, շատ պիտի չուշանար վերադառնալու.

Դուրս ելայ դարձեալ ու կամարին տակ սպասեցի.

Վերարկուիս օձիքին մուշտակները վեր վերցուցած էի, որովհետեւ շատ ցուրտ կ'ըլլար այդ գիշեր.

Քանի մը րոպէ ետքը, կառք անիւներուն թաւալիլին իմացայ, որ երգչուհւոյն գալուստը կ'ազդարարէր ինծ. Կառքը մօտեցաւ պանդոկին եւ դռնապանը փութաց դիմաւորել զայն, Ճէնիի վար իջնելուն օգնելու համար. Կառքին դռնակը բացուեցաւ, ու երգչուհին՝ մուշտակապատ լայն պարեգօտի մը մէջ ընկղմած՝ դուրս սահեցաւ փետուրի պէս. Ցետոյ բոլորտիքը նայեցաւ ուշադրութեամբ, գլխ աչքէ անցուց աճապարանօք, ու կառքին մէջ գտնուող մարդու մը դառնալով, ֆրանսերէն լեզուով ըսաւ.

«—Օ՛ն, վար իջիր.»

Ապահով էի որ զիս չէր ճանչցած, որովհետեւ դէմքս բոլորովին ծածկած էի օձիքիս մուշտակներուն մէջ.

Կառքին մէջի մարդը պատրաստուեցաւ դուրս ելնել, առանց բանէ մը կասկածելու. Ու ես ալ դէպի կառքը յառաջացայ.

Սիրտս նորէն կ'բաբախէր. Համոզուած էի թէ գաղտնիքին բանալին պիտի կրնայի ձեռք ձգել այս անգամ. Բայց մարդը մէկէն ի մէկ գլխ տեսաւ ու կրծոյի մը պէս գլուխը ներս քաշելով «Ճէնի՜...» մրմնջեց անլսելի ձայնով մը.

Այս ձայնը Ճէնիի սենեակին մէջ իմացած ձայնս էր իսկապէս. Երգչուհին փութով կառքին մօտեցաւ, գլուխը ներս խոթեց պահ մը ու կառապանին դառնալով.

«—Բէլ՛, ըսաւ, Սքուէր փողոց...»

Ցետոյ, չուքի մը պէս, պանդոկին դռնէն ներս մտաւ ու աներեւոյթ եղաւ.

Կառքն սկսած էր արդէն սուրալ, ած մնացեր էի փողոցին մէջտեղ.

Հաճոյակատար դռնապանը դարձեալ ինծ մօտեցաւ, ու զուարթ դէմքով մը.

«—Տիկինը տեսա՞ք, ըսաւ. Հետ պարոն ինչո՞ւ արդեօք այս իրիկուն մէկտեղ չեկաւ. Եթէ կ'փափաքիք տիկինին նամակ մը ղրկելու, մի քաշուիք, պատրաստ ենք ձեր հրամաններրը կատարելու.»

Շնորհակալ եղայ դռնապանին ու ափը տալար մ'ալ տեղաւորելով, ընկերներուս քով դարձայ.

«—Ի՞նչ ըրիք, հարցուց զուարթ Ամերիկացին խնդալով.

«—Իրաւունք ունիք եղեր, պատասխանեցի. Ի՛րա՛ւ կ'արժէ իրեն հետ ծանօթանալ, որովհետեւ թատերաբեմէն աւելի հրաշագեղ գտայ զինքը:

«—Վաղը ժամադրութիւննիդ պիտի յարգէ՞ք.

«—Անտարակոյս.»

Ու տուն դարձանք. Բայց հետեւեալ օրը, ճաշի ատեն, Բէքդոր ըսաւ.

«—Բախտ չունիք եղեր, սիրելիս. Ծրագիրնիդ ջուրն ինկաւ. Քիչ մը առաջ թատրոնին տնօրէնէն նամակ մը առի, որ կ'ըսէ թէ թատերական խումբն այս գիշեր ներկայացում չունի, որովհետեւ Ճէնի երէկ իրիկուն սաստիկ ցուրտ առած է ու չպիտի կրնայ բեմ ելնել. Եւ որովհետեւ Ճէնի միւս օր Չիքակօ երթալու ստիպուած է, ուրեմն ա՛լ առիթ չպիտի ունենանք զինքը տեսնելու. Ժամադրութիւննիդ պարապը գնաց.»

Ու նամակ մը տուաւ ձեռքս. Բացի զայն հապճեպով, եւ Ճ. Հ. սկզբնատառերուն վերեւ հետեւեալ տողերը կարդացի.—

«Ազնի՛ւ Պարոն,

«Ձեզ գիտեմ ո՛րչափ կ'ցաւիմ, «ձեր այցելութենէն զրկուելու ստիպ-«ուած ըլլալս տեսնելով. Բայց գի-«տէք անշուշտ թէ արուեստի մարդիկ «տէրը չեն իրենց բացարձակ կամքին. «Երէկ գիշեր ցուրտ առած ըլլալով, «այսօր մարդ ընդունելու վիճակին «մէջ չեմ. Իսկ վաղը Չիքակօ եւ Նիւ—«Եորք երթալու ստիպուած եմ, ուր «պիտի մնամ քանի մը շաբաթ. Եթէ «ձեր ծանրորդութեան հաճոյքներն այդ «կողմերը նետեն ձեզ, մեծապէս ու-«րախ պիտի ըլլամ լիովի փոխարինե-«լով այս թերին.

«Ընդունեցէք, սիրելի պարոն, «բարեկամական անկեղծ յարգանքներս

ՃԷՆԻ ՀՕՈՒՍՔԻՆՍ»

Քոր կրեցայ զարմանքէս եւ մտածել սկսայ. Երկու ընկերներս դարձեալ կ'ծիծաղէին վրաս, իմ չափազանց դիւրազգածութիւնս հեգնելով.

Միամիտները չէին գիտեր թէ ի՛նչ ծանր տագնապներ ունէի ներսս, ու ի՛նչ սրտատանջ կասկածներ կ'խռովէին հոգիս.

Հանգոյցը կամաց կամաց կ'թուլնար ու հանելուկը կ'լուծուէր.

Ճէնիի այս յանկարծական հիւանդութիւնը, իմ ներկայութենէս խուսափելու այս յայտնի ջանքը կասկածներուս հաստատութիւնը կամ պարզապէս խոստովանութիւնն էր.

Կացութիւնը ծանրակշիռ հանգամանք մը կ'առնէր հետզհետէ, ու ես ստիպուած էի աւելի լրջօրէն կշռելու այս զարմանալի իրողութիւնները.

Եթէ Լէօ Բէռէլլի՝ դէպքերու տարօրինակ զուգորդութեամբ մը՝ ողջ էր դեռ, յայտնի էր որ այս գաղտնիքին տակ աճռելի դաւադրութիւն մը կար.

Այդ վայրկեանէն սկսեալ միտքս դրի ամէն ջանք թափել՝ այդ դաւադրութիւնն երեւան հանելու համար եւ աննկուն կամքով դարմանելու աշխատիլ այն մեծ աղէտը, որ մոխրի վրայ նստեցուցած էր ընտանիքի մը ամբողջ պարագաները.

Գիտէի որ շա՛տ ծանրակշիռ էր տուած որոշումս, բայց բարոյական պատասխանատուութիւնը, որ կ'ծանրանար վրաս, պիտի տար ինծ անշուշտ հարկաւոր քաջութիւնը, հարթելու համար բոլոր այդ արգելքները.

Արդէն Ամերիկայի մէջ չէի կրնար բնականաբար խուզարկութեան ձեռնարկել եւ ճշմարտութիւնն առուգելու հետամտիլ. Այդ երկրին մէջ, ամենեցուն ու անզէն էի բոլորովին. Ու յետոյ ոճիրն ալ Ֆրանսայի մէջ գործուած էր. Հետեւապէս, խնդրոյն քննութիւնն ու կարգադրութիւնն ալ Ֆրանսայի մէջ միայն կրնար կատարուիլ.

Առաջին զգուշութիւնը ա՛ս պիտի ըլլար միայն որ Ճէնի Հօուըքինսի եւ իր անծանօթ ընկերոջ միջեւ յարաբերութիւնները չխզելու պիտի ջանայի. Արդարեւ, պէտք էր գտնենք իրենց գլխուն ձգել, որպէս զի յարձակումը դիւրին եւ յաջող ըլլայ. Ասոր համար ալ աշխատելու էր որ իմ վրայօքս բան մը չլսուէր իրենց, որպէս զի կատարելապէս համոզուած ըլլային թէ զերծ են հետապնդումէ.

Այս որոշումը տալուս պէս, Ամերիկայէն մեկնեցայ իսկոյն, եւ երեք շաբաթի չափ առաջ Բարիզ դարձայ. Անկէ ի վեր վայրկեան մը պարապ կեցած չեմ.

Տասնեչորս ամիսներու բացակայութենէ մը ետքը, հարկ էր որ հին յարաբերութիւններս նորոգէի. Ու այս իրիկուան քու կազմակերպած հացկերոյթիդ մէջ, առիթն ալ գտայ ամէն բան պատմելու քեզի.

Հիմակ հարցում մը պիտի ուղղեմ քեզ, վճռական բայց ծանրակշիռ հարցում մը. Գիտեմ թէ դուն մեծ հարստութեան տէր ես, ու անսովոր բաներու հետամուտ ըլլալէ ալ չափազանց կ'ախորժիս. Ասկէ զատ, տեսակ մը աներկիւղ ու խիզախ բնաւորութիւն ալ ունիս, որ շատ քիչերու քով կրնայ գտնուիլ դժբախտաբար. Ըսէ՛, տեսնեմ, այս բոլոր յատկութիւններովդ մէկտեղ, կ'ուզե՞ս գործակցիլ ինծ. Կ'ուզե՞ս անմեղի մը կողմէ դատախազ կանգնիլ եւ դիմակաթափ ընել մութին մէջ գործող դաւադիրները. Ժամ քու ազգականդ ալ է.

(Շար.) Թարգմ. ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՔԷՇԵԱՆ

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Nº 23, Պապը Ալի ճատտէսի